

Víkendový program pro rodiče a jejich děti zaměřený na kooperaci v mezigeneračním prostředí

Bakalářská práce

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Bc. Kristýna Shánělová

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Zadání bakalářské práce

Víkendový program pro rodiče a jejich děti zaměřený na kooperaci v mezigeneračním prostředí

Jméno a příjmení: **Bc. Kristýna Shánělová**
Osobní číslo: P18000064
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času
Zadávací katedra: Katedra pedagogiky a psychologie
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

Cíl:

vytvořit a zrealizovat programy zaměřené na kooperaci mezi rodiči a jejich dětmi

Metody:

polostrukturovaný rozhovor s účastníky programu

Požadavky:

studium odborné literatury k danému tématu, tvorba programu, jeho realizace a reflexe s cílem navrhnout případné změny

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

ČINČERA, Jan. Práce s hrou pro profesionály. Praha: Grada, 2007.
NEUMAN, Jan. Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Praha: Portál, 2011.
NĚMEC, Jiří a kol. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2002.
PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. Pedagogika volného času. 4.vydání. Praha: Portál, 2008.

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

30. dubna 2020

Předpokládaný termín odevzdání: 29. dubna 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

10. července 2021

Bc. Kristýna Shánělová

Poděkování

Ráda bych poděkovala především Mgr. Heleně Pickové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost, laskavý přístup a podporu během zpracovávání této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat rodinnému centru tudyZnudy za poskytnutí prostoru pro zrealizování programů na jejich víkendových pobytech. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině a přátelům, kteří mě podporovali během studia.

Anotace

Bakalářská práce se orientuje na realizaci programů zaměřených na kooperaci v mezigeneračním prostředí. Teoretická část práce vymezuje volný čas, jeho funkce a možnosti smysluplného využití volného času. Důraz je zde kladen na kooperaci, rodinu, komunikaci a vývoj dítěte v souvislosti s interakcí s rodiči. Praktická část práce představuje přípravu, tvorbu a realizaci programů zaměřených na spolupráci rodičů a jejich dětí. Podrobně je popsán jejich průběh a diskuze nad jejich realizací. Pro dosažení cílů proběhly polostrukturované rozhovory s rodiči dětí, které slouží jako zpětná vazba k programu.

Klíčová slova

kooperace, mezigenerační prostředí, volný čas, rodina, dítě

Annotation

The bachelor's thesis focuses on the implementation of programmes focused on cooperation in an intergenerational environment. The theoretical part of the thesis deals with leisure time, its functions and possibilities of how to use leisure time, cooperation, family, communication and development of the child with an emphasis on interaction with parents. The practical part is devoted to the creation and implementation of programmes aimed at cooperation between parents and their children. The programs are characterized and the whole process of their realization is described in more detail. Semi-structured conversations with the parents of children were carried out to achieve the goal.

Key words

Cooperation, intergenerational environment, leisure time, family, child

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam zkratk	10
Úvod.....	11
Teoretická část	12
1 Volný čas	12
1.1 Funkce volného času	14
1.2 Možnosti trávení volného času.....	15
2 Kooperace	16
3 Rodina.....	17
4 Komunikace	20
4.1 Vývoj dítěte s důrazem na interakci s rodiči	21
Praktická část	25
5 Charakteristika programů	25
5.1 Popis programu – víkendový pobyt 1.....	25
5.1.1 Popis průběhu programu č.1	34
5.2 Popis programu – víkendový pobyt 2.....	37
5.2.1 Popis průběhu programu č. 2	43
6 Metodologie	45
6.1 Polostrukturované rozhovory	45
7 Výsledky šetření	45
7.1 Analýza odpovědí – program č. 1.....	45
7.2 Analýza odpovědí – program č. 2.....	46
7.3 Návrhy úprav	47
Diskuze a závěr	52
Seznam literatury	54
Seznam příloh.....	56

Přílohy	56
Příloha č. 1 – záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 1.....	56
Příloha č. 2 - záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 2	63
Příloha č. 3 – podklad k polostrukturovaným rozhovorům	71
Příloha č. 4 – úkoly k programu č. 1	73
Příloha č. 5 – seznam úkolů na celodenní výlet (program č. 2)	74

Seznam tabulek

Tabulka 1: věk, vzdělání a pohlaví respondentů (program č. 1)	56
Tabulka 2: věk dětí/dítěte respondentů (program č.1)	56
Tabulka 3: hodnocení programu respondenty obecně, konkrétně pro děti respondentů a pro respondenty (program č. 1)	58
Tabulka 4: hodnocení spolupráce respondentů s dětmi (program č. 1).....	59
Tabulka 5: pozitiva spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 1)	60
Tabulka 6: negativa spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 1)	60
Tabulka 7: upřednostněná spolupráce respondentů (s rodiči, s dětmi) (program č. 1)	61
Tabulka 8: činnosti, ve kterých by respondenti upřednostnili spolupráci s vrstevníky (program č. 1)	62
Tabulka 9: zjištěné informace respondenty o jejich dítěte/dětech během aktivit (program č. 1)	62
Tabulka 10: věk, vzdělání a pohlaví respondentů (program č. 2)	63
Tabulka 11: věk dětí/ dítěte respondentů (program č. 2)	63
Tabulka 12: hodnocení programu respondenty obecně, konkrétně pro děti respondentů a pro respondenty (program č. 2)	65
Tabulka 13: hodnocení spolupráce respondentů s dětmi (program č. 2).....	66
Tabulka 14: pozitiva spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 2)	66
Tabulka 15: negativa spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 2)	67
Tabulka 16: upřednostněná spolupráce respondentů (s rodiči, s dětmi) (program č. 2)	68
Tabulka 17: činnosti, ve kterých by respondenti upřednostnili spolupráci se svými vrstevníky (program č. 2).....	68
Tabulka 18: zjištěné informace respondenty o jejich dítěti/dětech během programu (program č. 2)	69
Tabulka 19: co nového se naučilo dítě/děti respondenta (program č. 2).....	69
Tabulka 20: vnímání výměny rolí respondentem (program č. 2).....	70
Tabulka 21: úkoly k programu č. 1	73
Tabulka 22: Úkoly k programu č. 2	74

Seznam zkratek

apod.	a podobně
č.	číslo
CHKO	chráněná krajinná oblast
kol.	kolektiv
l	litr
m. n. m.	metrů nad mořem
např.	například
s.	strana
viz	podívej se
WC	toaleta

Úvod

Spolupráce mezi členy rodiny je nedílnou součástí fungující rodiny. V rodině, ve které spolupráce nefunguje, se často stává, že členové rodiny nejsou schopni komunikovat a spolupracovat s ostatními ve prospěch druhého či celého celku. Jakmile nejsou schopni takto jednat, stává se, že místo toho, aby například rodiče a děti svůj vztah posílili, tak ho spíše oslabují. Na nespolupráci je častou reakcí vztek, hněv, pláč, hádky apod. Děti se následně nemusí svěřovat svým rodičům se svými problémy nebo mohou pociťovat nedůvěru ze strany rodičů.

Cílem bakalářské práce je **vytvořit a zrealizovat programy zaměřené na kooperaci mezi rodiči a jejich dětmi**. Ve svých vytvořených programech bych se chtěla zaměřit nejen na spolupráci rodičů a jejich dětí, ale také na delegování zodpovědnosti na děti a na výměnu rolí. V programech budou především činnosti zaměřené na kooperaci, ve kterých budou muset rodiče i děti komunikovat a společnou spolupráci dosáhnout stanoveného cíle. Věřím, že přenechaná zodpovědnost dětem napomůže rodičům vidět své děti jako schopné jedince, kteří mohou k řešení daného problému či situace přispět neobvyklými nápady a zároveň se učí samostatnosti. Během výměny rolí mě především zajímá chování dětí, které by rodičům mohlo napomoci k uvědomění toho, jak je děti vnímají.

Pro zjištění, zda vytvořené programy splnily cíl a napomohly ke spolupráci rodičů a jejich dětí, budou realizovány polostrukturované rozhovory. K vytvoření programů a polostrukturovaných rozhovorů mi napomůže především praxe, kterou jsem získala prostřednictvím letních táborů, víkendových pobytů, škol v přírodě apod.

Ve své práci bych se v teoretické části chtěla zaměřit na volný čas, jeho funkce a možnosti, jak volný čas využít, na kooperaci a rodinu a také na komunikaci a vývoj dítěte při interakci s rodiči. Druhá část práce se bude orientovat na vytvoření programů, jejich zrealizování a následné vytvoření návrhů ke zlepšení programů.

Teoretická část

1 Volný čas

Předložená práce se zabývá tematikou volného času, je tedy důležité tento pojem v úvodu vysvětlit a v širším kontextu zarámovat. Pojem volný čas vymezuje čas v mimopracovní době, ve kterém není na jedince kladen tlak. Můžeme ho také definovat jako čas, který přináší příjemné zážitky a očekávání a je iniciován ze svobodného rozhodování jedince. Publikace ho popisují jako odpočinek, zájmové činnosti, zábavu, dobrovolnou činnost, rekreaci či relaxaci. Průcha, Walterová a Mareš (2013, s. 341) definují volný čas v publikaci „*Pedagogický slovník*“ jako: „*Čas, se kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)*“.

Podle Slepíčkové lze volný čas (2000, s. 9) chápat jako „*svobodnou volbu, časový prostor, formu činnosti, symbol sociálního statusu, sociální nástroj a funkci sociálních skupin a životního stylu*“. Tento čas je pro ni dobou, ve které nemusí člověk pracovat a volí si aktivity pro potěšení. Je časem navíc, který zbyde po uskutečnění všech povinností. Souvisí s hodnotami, která daná společnost zastává. Ti, kteří mají vysoký sociální, a především ekonomický status si mohou vybírat z větší škály aktivit. Může sloužit i jako prostředek pomoci osobám v nepříznivých situacích (např. prevence negativních sociálních jevů). Uvádí také, že podle ní souvisí se sociální skupinou, ve které se jedinec nachází. Často mají členové skupiny podobné zájmy, životní styl či faktory, které ovlivňují trávení volného času. (Slepíčková 2000)

Do volného času nepatří pracovní povinnosti, vyučování, osobní hygiena a ani spánek či jiné uspokojování základních potřeb. Na rozdíl od volného času dospělých je volný čas dětí pedagogicky ovlivňován. Smysluplné využití volného času je na místě, avšak děti by neměly být přetěžovány nebo nuceny k navštěvování kroužků. Volný čas je také prostředek sociální intervence a výsledek působení sociálních a dědičných faktorů. Je přítomný v každé lidské aktivitě s ohledem na prožívání. (Knotová 2011)

Podle sociologů je volný čas odměnou za práci či čas využívaný k činnostem podle vlastního přání. Český sociolog Hofbauer (2004, s. 13) uvádí, že „*volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho sociálních rolí*“.

Pojem polovolný čas vymezuje aktivity ve volném čase, které poskytují nějaké hodnoty. Těmito činnostmi jsou například: ruční práce, zahrádkaření, rybolov či včelař. Přestože jsou tyto činnosti pracovní a často přináší zisk, jsou to volnočasové aktivity. (Hájek a Pávková 2010)

Na volný čas lze nazírat z mnoha pohledů. Z politického hlediska můžeme uvažovat, do jaké míry by měl stát do volného času lidí zasahovat. Stát se zaměřuje na volný čas dětí a mládeže především zakládáním a ovlivňováním zařízení pro volný čas, pomocí spolkům, organizacím a sdružením, vytvářením podmínek pro uspokojování spontánních aktivit mimo organizovanou činnost, vytvářením kladných postojů dospělých k dětským aktivitám ve volném čase a konstituování pedagogiky ve volného času a přípravy profesionálů i dobrovolných pedagogů pro tuto činnost. Dále se snaží děti a mladistvé podporovat (opatření při situacích je ohrožujících, bránících rozvoji, vytváří podmínky k účasti ve společnosti, motivuje jedince a skupiny k aktivitám s ohledem na cíle státní politiky a zřizují a podporují instituce, které nabízí volnočasové činnosti) a ochraňovat (snižování intenzity negativních vlivů a jejich důsledků prostřednictvím právních norem, školských zařízení, veřejnými orgány, neziskovými organizacemi, obcemi či jinými institucemi v ČR a zahraničí). Z hlediska ekonomického bychom se měli zamyslet na tím, kolik zdrojů společnost investuje do institucí volného času a kolik zdrojů se jim vrátí. Náklady, které do instituce člověk vloží, se mu vrátí v budoucnosti. Především zkušenostmi, odpočinkem, vědomostmi či schopnostmi. Ze sociologického a sociálně-psychologického hlediska bychom si měli všimnout, jak aktivity realizované ve volném čase napomáhají k utváření mezilidských vztahů. Z tohoto důvodu je především volný čas dětí a mládeže usměrňován a upravován pedagogy, rodiči, psychology či vychovateli tak, aby děti a mládež rozvíjel, byl zdrojem odpočinku či prevencí patologických jevů. Ze zdravotního hlediska by volný čas měl podporovat psychický i fyzický vývoj člověka. Správné využití volného času se projevuje na zdravotním stavu člověka. Pokud bychom nahlíželi na volný čas z pedagogického a psychologického hlediska museli bychom uvažovat nad zvláštnostmi individuálními a věkovými s ohledem na výchovu ve volném čase a výchovu k volnému času. (Pávková 1999)

Společnosti i jedinci nabízí volný čas možnosti, se kterými se musíme vyrovnávat a stávají se pro nás výzvou. Vytváří komplikace, které jsou pro jedince překážkou (účast a zapojení jednotlivců do účelných aktivit). Někteří nemohou využít volný čas smysluplně nebo ho využít neumějí. Příčinou může být neatraktivní nabídka, finanční nebo sociální důvody, nepřiměřená nabídka podmínkám jedince, nedostatek motivace, malá sebedůvěra, podléhání závislostem, agresivita nebo lhostejnost. Pro část populace se stává problémem naplňování volného času pracovní činností. Volný čas pro ně zaniká, jsou to workoholici, které neúměrné trávení volného času může dohnat až k zhoršení sociálních vztahů, zdraví či všestranného rozvoje. (Hájek a Pávková 2010)

Volný čas dětí a mládeže se od volného času dospělých liší především pedagogickým vedením. V dětství nemáme dostatek zkušeností a nedokážeme se ve volnočasových aktivitách orientovat, tak jako dospělí. Je tedy žádoucí, aby volný čas dětí a mládeže byl citlivě veden dospělou osobou. Jedinec nesmí být do činností nucen, činnosti musí být pro něj zajímavé a nenásilně vedeny dospělým. Ovlivňování volného času závisí především na věku, vyspělosti a rodinné výchově. (Pávková 1999)

1.1 Funkce volného času

Funkce volného času se vztahuje ke společnosti nebo k dané osobě. Podle potřeb člověka můžeme funkce volného času rozdělit následovně: edukace (učení a potřeba objevovat), kompenzace (odpočinek, odstranění námahy), rekreace (odpočinek, uvolnění), kontemplace (uvolnit se od nervového napětí – stresu), participace (iniciativa na dění), integrace (začlenění se do skupiny, kolektivní vztahy) a enkulturace (uplatnění a účast na kulturním životě). Volný čas by se tedy měl stát prostorem pro celistvý rozvoj a zdrojem odpočinku. (Vážanský a Smékal 1995)

Děti svůj volný čas často tráví v instituci, která jim nabízí různé možnosti vyžití. Těmito institucemi mohou být domovy dětí a mládeže, sportovní kluby, neziskové organizace či základní umělecké školy. Dalo by se říci, že tyto instituce poskytují „azy“ dětem na čas, než se rodiče vrátí z práce. Organizace se však snaží o nenásilné vzdělávání a rozvíjení dětí. Dostatečný odpočinek a fyzická aktivita se stávají prevencí před únavou a přetěžováním žáků ve výchovně vzdělávacím procesu. (Pávková 1999)

1.2 Možnosti trávení volného času

Volný čas můžeme zaplnit aktivitami manuálními (kutilství), kulturně-umělecké (hudba, zpět, malba), fyzické (sport), kulturně-rationální (luštění křížovek), společensko-formální (schůze, práce v organizacích), společensko-neformálními (návštěvy), pasivní odpočinek (spánek, polehávání) či hry a společenské hry. Děti mají v podstatě velké množství volného času a prostředí, ve kterém tento čas mohou trávit je různorodé (škola, organizace, instituce, domov, veřejné prostranství, na ulici). U menších dětí je neuspokojivé až výchovně ohrožující trávení volného času bez zájmu a dohledu dospělého. Společnost, a především rodina, by měla mít zájem o to nabídnout dítěti zajímavé a podporující trávení volného času. Rodina má často nedostatek času a není schopná uspokojit potřeby jedinců. Prevence, která prostřednictvím trávení volného času může vzniknout, je uspokojivější než náklady na převýchovu. (Pávková 1999, Slepíčková 2000)

Příklad forem výchovného působení ve volném čase:

- **Spontánní činnost** můžeme rozdělit na individuální nebo skupinovou podle zájmu účastníků. Je nepřímo ovlivňována pedagogem a nastává na hřišti, v hernách či v přírodě. Pedagog znázorňuje rádce a motivátor, který se snaží zajistit při činnosti bezpečí.
- **Příležitostná zájmová činnost** obsahuje organizované výchovně vzdělávací aktivity, které jsou časově ohraničeny a pedagogem přímo organizovány. Tyto činnosti jsou jednou za čas – soutěže, exkurze, představení, přednášky či přehlídky.
- **Pravidelná zájmová činnost** je v pravidelných časových intervalech a vede jí kvalifikovaný vedoucí.
- **Táborová činnost**, která je realizována s dětmi, mládeží či rodiči v období delším, než je pět dní. Často jsou uskutečňovány v době jarních či letních prázdnin.

(Pávková 1999)

2 Kooperace

Vzhledem k zaměření práce se budu v této kapitole věnovat především kooperaci na mezigenerační úrovni v rodině. Kooperace mezi rodičem a dítětem je jedním z předpokladů pro vytvoření pevného a pozitivního vztahu. Může také zvýšit důvěru mezi rodičem a dítětem. Je to tedy spolupráce mezi lidmi, kteří chtějí dosáhnout společného cíle. Schopnost spolupráce není vrozená a je tedy nezbytné ji rozvíjet a snažit se o její osvojení. Spolupráci můžeme nacvičovat prostřednictvím kooperativního učení. (Průcha 2013)

Hybnou silou, která vytváří spolupráci je tedy dosažení určitého cíle (zájmů, chování apod.). Pozitivním prospěchem ze spolupráce může být například nejen materiální ohodnocení, ale také dobrý pocit případně vnitřní uspokojení. Spolupráce bude vytvářena jen za předpokladu vzniklé situace. V rodině se při spolupráci může objevit synergie, tedy to, že výsledky spolupráce mezi jedinci převyšují výsledky, kterých by dosáhl samostatný jedinec. Rodinu můžeme brát jako určitý tým, který má společné cíle (starat se o domácnost, pomáhat ostatním členům v domácnosti, život ve společné domácnosti apod.) a těchto cílů dosáhnou jedině prostřednictvím kvalitní komunikace a následně tedy spolupráce. (Průcha 2013, Plamínek 2009)

Znakem spolupráce je kvalitní komunikace. Často členové rodiny na sebe křičí, hádají se, smějí se, či se vysmívají druhému, ale přesto si rozumí. V dané skupině si vytváří specifickou formu komunikace, rituály, tradice. Pokud chceme, aby rodina fungovala, musíme vytyčit určité hodnoty a pravidla. V rodině má každý člen určitou roli. Jde spíše o neformální role, které určují především vytyčené cíle nebo obstarání zdrojů. Kvalitní vztahy mezi rodinnými členy zajišťují především respekt k ostatním členům a důvěru mezi sebou (děti se nebojí svěřit svá tajemství rodičům). Kvalitní tým, tedy rodina poskytuje prostor pro rozvoj. Učí se ze svých chyb, hledají lepší řešení daných problémů, umožňují jedincům rozvoj a snaží se o dosažení lepších výsledků. Kvalitní vztah je tedy především založen na lidech (rozdělení rolí, možnosti rozvoje), procesu (kvalitní komunikaci a sdílených cest) a věcech (sdílených cílech). (Plamínek 2009)

Rodina, která spolupracuje jako tým, má mnoho pozitivních znaků. Při řešení určitého problému se mohou členové obohacovat ze svých zkušeností a znalostí (komplexnější přístup k dané situaci). Navzájem se inspirují a využívají svých silných stránek. Povzbuzují se k lepším výkonům a získávají tak uznání od ostatních členů rodiny. (Horváthová 2008)

3 Rodina

Rodina je nedílnou součástí našeho života. Při hledání definice pojmu „rodina“ nalzáme rozdílné charakteristiky. Nejednoznačnost ve vymezení pojmu může být důsledkem modernizace společnosti (transformace vztahů). Rodina je charakterizována jako nejdůležitější sociální skupina, která se stává základní jednotkou k utváření sociální struktury. Tato skupina vzniká na základě manželství nebo příbuzenských vztahů a stává se primární socializační skupinou. (kolektiv autorů 1997, Průcha 2013, Veselá 2005)

Rodina je sociální skupina, ve které se spolužijícím partnerům narodí dítě. O rodinu se tedy nejedná, pokud jde o pár žijící ve společné domácnosti, bezdětné páry v manželství nebo mimo něj a homosexuální páry. Nesezdané páry s dětmi z jiných partnerství mohou žít rodinným životem. (Veselá 2005)

Rodinu tedy můžeme chápat jako spoužití lidí spojených partnerským, manželským, příbuzenským nebo rodičovským vztahem ve společné domácnosti. Rodinnými příslušníky mohou být všichni, kteří v dané domácnosti žijí. (Mišíková 2003)

Očekávání ohledně poslání rodiny a schopnost ovlivňovat daného jedince můžeme vystihnout funkcemi rodiny. Funkce ekonomická (zajištění financí), socializační (formulování hodnot, postojů, interpersonálních vztahů, začleňování do společnosti), biologicko-reprodukční (uspokojení pohlavního pudu, reprodukce), výchovná (osvojování si návyků a způsobů chování), rekreační a relaxační (trávení volného času, zájmové činnosti, dovolená), emocionální (citové zázemí, láska, jistota) a ochranná (zajištění životních potřeb, bezpečí). Každá z těchto funkcí je navzájem propojená a často se stává, že páry oddalují založení rodiny z důvodu nenaplnění některé z těchto funkcí. (Malach 2004, Mišíková 2003)

Každá rodina je jiná a nevybíráme si do jaké rodiny se narodíme. Genetická výbava nejde ovlivnit, ale můžeme ji prostřednictvím zkušeností rozvíjet. Rodina nám může vštípit dobrý nebo špatný „základ“, který využijeme v našem budoucím životě. Například hodnoty a postoje, které si v rodině osvojíme, si neseme po celý život v sobě v podobě základní informace, podle které své chování v různých situacích přehodnocujeme. Rodinu můžeme rozdělit:

- podle rodinného složení na nukleární (dvojgenerační – manželé a děti) a rozšířenou (vícegenerační – manželé, děti, babička, děda) rodinu
- podle hierarchické struktury na patriarchální (moc má otec), matriarchální (moc má matka) a rovnoprávnou (stejný podíl moci matky a otce) rodinu
- podle bydliště nově založené rodiny na matrilokální (žijí v místě příbuzných matky), patrilokální (žijí v místě příbuzných otce) a neolokální (žijí mimo lokalitu příbuzných) rodinu

(Mišíková 2003, Laca 2013)

Dále můžeme rodiny rozdělit na: příbuzenskou (členové rodiny pracují bez odměny, děti zůstávají i po svatbě pod mocí nejstaršího otce a nemají osobní vlastnictví), nestabilní (rodina tvořená dětmi a rodiči, po svatbě děti opouští rodinu, zanedbávají rodinné tradice i morálku), rozvětvená (rodina vlastní dům, ve kterém zůstává většinou nejstarší syn a přebírá tradice a zodpovědnost za rodinný život). (Laca 2013)

V rodině chtějí rodiče u dětí dosáhnout výchovných cílů, a tak využívají různé výchovné prostředky a metody (pochvaly, napomenutí, tresty). Často se stává, že prostřednictvím zvoleného prostředku a postupu se spíše dosáhne opaku (výchova je neúčinná). Způsob výchovy je podle Čápa (1996) „*celková interakce a komunikace dospělých s dítětem*“. Projevy způsoby výchovy jsou především výchovné prostředky, metody a postupy, které ovlivňují prožívání a chování nejen dítěte, ale i dospělého. Výběr stylu výchovy záleží na různých podmínkách např. na vlastnostech a zkušenostech vychovávajících, vztazích a interakcích mezi vychovávaným a vychovávajícím, vlastnostech a zkušenostech vychovávaných, událostech a změnách podmínek v blízkém prostředí vychovávaného a na širších sociokulturních podmínkách. (Čáp 1996, Čáp a Mareš 2001)

Vztah mezi způsobem výchovy v rodině a charakterem dítěte je výrazný. Pozitivní emoční vztah k dítěti podporuje vytrvalost, kooperaci a altruismus (tedy postoje a jednání ku prospěchu druhé osoby). Negativní emoční vztah podporuje agresivitu, nesevdomitost a malou výdrž ve vztahu k lidem. K. Lewin na základě svého experimentu stanovil tři základní styly výchovy: autoritářský (vychovatel rozkazuje, trestá, nerespektuje potřeby dítěte, dítě ovládá pomocí svých rozhodnutí a zkušeností a poskytuje tak dítěte malý prostor pro iniciativu a samostatnost), liberální (vychovatel dítěti nedostatečně radí, neklade jasné požadavky, nekontroluje a nepožaduje dodržování vyřčených požadavků a chrání dítě před vlivy, které by ohrozily jejich volbu) a demokratický (vychovatel interpretuje dítěti přehled o nadcházejících činnostech, podporuje iniciativu, méně přikazuje, podává návrhy). Rodiče s vyšším vzděláním využívají často liberální styl výchovy a rodiče s nižším vzděláním využívají častěji autoritativní styl výchovy. (Laca 2013)

Výchovný styl, který si rodič, či jiný vychovatel zvolí, má vliv na dítě. Autoritářský styl může mít na dítě vliv takový, že mu chybí pocit naděje, životní optimismus, má nízké sebevědomí a primární vazba je nejistá. Dítě může mít komplex méněcennosti, komplex nadřazenosti nebo se může ztotožňovat s agresorem. Projevem ve škole je například pasivita, nejistota, nesamostatnost a ustrašenost. Chlapec pod vlivem autoritářského stylu je ve škole ustrašený, pociťuje méněcennost nebo má psychomotorické poruchy (pocení, koktavost). Ve škole se také může projevit vzdorovitost, odporování a iniciování šikany. V dospělosti jsou tito chlapci soutěživí, rádi vynikají, vyhledávají skupiny s řádem a kázní. Dívky ve škole pociťují méněcennost, jsou pasivní a orientované na výkon, přijímají podřízené postavení, snaží se zalíbit pedagogovi a plnit úkoly. V dospělosti se citově neváží, nesevďčí jim pozornost, omlouvají trýznícího partnera a touží po získání muže. Z neřešených intrapsychických konfliktů u nich mohou nastat neurózy a psychosomatické poruchy (atopický ekzém či duodenální vřed) a poruchy (poruchy spánku, noční můry, vazomotorické bolesti hlavy). K úlevě využívají léčiva, alkohol nebo nelegální drogy. Někteří jedinci jsou schopni ukázněnosti, sevdomitosti či být střídmi k drogám. Vliv liberálního či libertinského výchovného stylu na dítě je především takový, že si dítě realizuje denní režim podle svého, je pro něj těžší respektovat pravidla, jsou tvořiví, schopni svých úsudků a mají zajímavé přístupy k řešení daného problému. V dospělosti se orientují na vnější prospěch, cení si svobody a prožitku. Dítě vychovávané demokratickým stylem spolupracuje, uvědomuje si důsledky svých činů,

dosahují lepších výsledků než ostatní, dodržuje stanovená pravidla a poté co si zvnitřní požadavky dospělých dochází u něj k sebevýchově. V dospělosti uskutečňuje své zájmy, kooperuje s ostatními, akceptuje své nedokonalosti a dovede milovat. (Jedlička a kol. 2018)

4 Komunikace

Komunikace nás provází během života a znamená spolupodílet se s někým na něčem, tedy spoluúčastnit se. Komunikaci můžeme chápat jako druh či technický prostředek spojení a také jako proces, ve kterém probíhá sdělování a výměna sdělení (přijímání sdělení). Uskutečňuje se v procesu odesílání, zprostředkování, přenosu i přijímání informací. Zahrnuje i jiné lidské projevy jako jsou například výrobky, formy chování, jednání, umělecké výrobky apod. Prostředkem komunikace může být výtvar, který je prezentovaný jednou osobou nebo institucí a vnímaný komunikačním partnerem. Mezilidskou komunikací myslíme takovou komunikaci, která probíhá ve společnosti, skupinách a mezi lidmi. V procesu komunikace může dojít ke zkreslení či jiné deformace obsahu sdělení, kterým se říká šum. Na sdělení komunikace působí také fyzický, kulturní, sociálně psychologický a časový koncept. Komunikaci lze rozdělit na verbální a neverbální neboli nonverbální. Verbální komunikace se vyjádřena slovy a řečí, tedy jazykem v písemné nebo verbální podobě. Nonverbální komunikací je řeč těla, tedy mimické projevy, pantomima (postoj trupu, pohyby a poloha rukou apod.), oči, proxemika (vzdálenost mezi komunikujícími). (Erneker 2004, Devito 2008)

Vzájemnou komunikací roste vztah mezi rodičem a dítětem. Vzájemná komunikace potřebuje čas. V prvních letech života dítěte určuje především rodič zásady komunikace v rodině. Rodič může využít večeři, procházku nebo nákup ke sdílení zážitků v prožitého dne. Zjistí tak, jaký den dítě prožilo. Je důležité, aby rodiče a ani děti nikam nespěchali a případně počkali až se děti vrátí z kroužků nebo až nebudou spěchat na úřad. Potřebný je také klid, který nám zajišťuje soustředěnost na komunikaci. Pokud rodiče vyruší dítě při nějaké činnosti nebo dítě naopak vyruší rodiče může dojít k tomu, že se členové nebudou soustředit, případně odmítnou komunikaci zahájit. Měli bychom se tedy snažit mluvit o dané věci a říct, co máme na srdci. Rodiče se tak s dětmi více poznají a mohou

pochopit, jak dítě určité věci vnímá. Rodič by při komunikaci s dítětem měl mluvit ve formě „já a ty“. Vyjadřuje tím zájem o danou věc a dítě, osobní zainteresování a utvrzuje se tak komunikace mezi nimi. Dítě si tak bude více uvědomovat a vnímat informace, které mu rodič chce předat (např. Moc se mi líbilo, jak jsi se zachoval.). Dospělý by měl mluvit také konkrétně k dané situaci. Zamyslet se nad volbou slov. Pro menší děti je těžké představit si, co znamená slovo „chvilka“, lepší alternativou je využít situaci: „až dopiješ, půjdeš se vykoupat“. Při komunikaci se nesnažíme jen naslouchat dítěti, ale také naučit dítě naslouchat rodičům. Pokud rodič dítěti povypráví, co prožil, může dítě navázat svými zážitky a vzájemně komunikovat. Rodič se tak stane otevřený dítěti. U menších dětí je vhodné optat se, co si z komunikace pamatuje. Rodič by si také měl uvědomovat své chyby a se dítěti omluvit. Neměl by zapomenout ani na vysvětlení svého chování (křičel jsem, protože jsem nervózní). Co se týče využití neverbální a verbální komunikace měla by být v harmonii, tedy vyjadřovat se jednoznačně. Děti i rodiče by si měli navzájem sdělovat své pocity, aby děti věděly, že dané chování není vyvoláno jimi. (Špaňhelová 2009)

4.1 Vývoj dítěte s důrazem na interakci s rodiči

Utváření vztahu s rodiči začíná již v prenatálním období a v dalších letech života se jejich vztah upevňuje nebo se může zhoršit. Už v prenatálním období si jedinec utváří pohled na sebe sama a své okolí. Již Thomas Verny upozorňoval na to, že plod na určité základní úrovni slyší, vidí, cítí, je schopný se učit a všechny zkušenosti a prožívání v prenatálním období ho formují. Matka je v tomto období nejdůležitější osobou, která se dá považovat za zdroj těchto poznatků a podnětů. Matka by během těhotenství měla mít oporu v otci. Za prvotní komunikaci nebo interakci jsou považovány tělesné pohyby dítěte již okolo 25.-28. týdne těhotenství. G. Gloger-Tippelová uvádí psychologické fáze těhotenství ženy (fáze nejistoty, obraz dítěte konkretizační fáze a dítě v náručí), které působí na utváření vztahu dítěte a matky. Na nepříznivý vývoj dítěte mohou působit tyto faktory: jsou nechtěné (dítě je častěji nemocné, dožaduje se větší pozornosti, prchlivé, mají méně přátel, s rodiči častěji nevychází a mají větší náchylnost k alkoholu a trestným činům), extrémní věk ženy, výživa matky v těhotenství, onemocnění matky během těhotenství, předchozí těhotenství, chronická onemocnění ženy, vrozené vady, vícečetná těhotenství, zaměstnání ženy, regionální vlivy či abúzus z drog apod. (Šulová 2019)

V perinatálním a postnatálním období zmiňuje F. Leboyer, že porod se stává jakousi interakcí mezi matkou a dítětem. Během této interakce by mělo být o matku i dítě postaráno tak, aby se zmírnil jejich strach a bolest. Dítě by po porodu měli dát matce do náruče a nechat ho sát mléko, pupeční šňůru nechat dotepat a následně dítě vložit do vodní lázně. Důležitým procesem v tomto období je imprinting (K. Lorenz), který vtiskne obraz matky (vůně, hlasu, obrazu) po porodu a dítě je schopné ji rozpoznat. Rozdílné názory na průběh porodu či medikaci matky se ale shodují v tom, že průběh porodu ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Riziky v tomto období jsou především: mechanické příčiny, výživa matky i plodu, infekce, dysfunkce placenty či předčasný porod. (Šulová 2019, Novotná a kol. 2004)

V novorozeneckém období je dítě vybaveno vrozenými reflexy (úchopový, sací, pátrací, kašlací, pátrací, vyměšovací či polykací), které mu napomáhají k přežití i rané interakci. První rok dítěte je nazýván jako období senzomotorické. Dítě komunikuje a objevuje svět prostřednictvím smyslů, tedy hmatu, čichu, sluchu, chuti a zraku. Dítě je vybaveno schopností učení. Tato schopnost je vrozená a to, co se dítě naučí, je osvojené. Učí se především nápodobou, která umožňuje osvojování si vzorců chování. V tomto období si také vytváří hlubší vztah s matkou (matka dokáže zpracovat signály dítěte a uspokojovat jeho potřeby). Dítě se učí pracovat s podněty, které na něj působí z okolí, i prostřednictvím toho, jak je matka schopna příznivé i nepříznivé vlivy zpracovávat. Vztah matky a dítěte je podle teorie „attachmentu“ (J. Bowlby) zásadní pro budoucí navázání sociálních vztahů. Jedná se o to, jakou vazbu matka s dítětem naváže. Novorozenec je také schopný si s rodiči hrát, ale jen krátce, protože se rychle unaví. Jeho převládající aktivitou je spánek, který mu poskytuje odpočinek k nabrání sil a kojení, při kterém doplňuje energii a vytváří základ pro interakci mezi matkou a dítětem. Novorozenec komunikuje s okolím také prostřednictvím expresivních funkcí řeči či nácvikem hlasových dovedností (novorozenci svou náladu mohou přenést na další novorozence – sborový pláč na oddělení v nemocnici). Rodiče s novorozencem komunikují prostřednictvím přehnaných výrazů, výrazové projevy jsou chudší a tyto projevy rodič často opakuje. (Šulová 2019, Vágnerová 1999)

Během období kojeneckého se dítě učí habituaci (vymizení reakce na opakovaný či stejný podnět), imprintingem neboli vtištěním, které popsal K. Lorenz (vtisknutí podoby matky), učením prostřednictvím pokusu a omylem (pokusy, které vedou k úspěchu opakuje) a učením nápodobou, které definoval A. Bandura (napodobení osoby kolem

sebe). Pro dítě je v sociální hře důležitý především motorický vývoj a přechod předřečového a řečového období. Předtím, než dítě začne komunikovat prostřednictvím řeči, musí získat určité znalosti o okolním světě. (Šulová 2019)

Ranou interakci ovlivňuje prenatální komunikace, průběh porodu, a to, jak matka své dítě kojí. Dále také sladění pozornosti a reagování na signál mezi matkou a dítětem. Pro další rozvoj dítěte je předpokladem pevné pouto, vztah k pečující osobě a jejich vazba. Právě pečující osoba se stává průvodcem v chaotickém světě, který se snaží o to, aby viděl svět jako přátelský, stabilní a čitelný. Absence tohoto vztahu matky a dítěte může mít trvalé neblahé následky na vývoj dítěte. (Šulová 2019)

V batolecím období začíná mít dítě větší slovní zásobu a snaží se tak komunikovat se svým okolím. Hledá své hranice, začíná proces osamostatňování se a uvědomování si odlišností od ostatních. Toto období E. H. Erikson vidí jako období, kdy se uplatňuje autonomie a pochopení svých možností. Pokud je proces potlačován, může u dítěte převažovat stud ohledně závislosti na druhých či z podřízení se. S autonomií souvisí proces sebeprosazování a proces negativismu, během kterých se u dítěte vytváří vlastní Já, uvědomování si místa mezi ostatními a sociální normy. Jestliže má dítě jistotu v zázemí a poutu s matkou, má radost ze své nezávislosti a zkoumání okolí. Krátké separace od matky vedou k upevnování jejich vztahu, ale pokud by byla separace nucená, může vést k stagnaci. Matku dítě vyhledává, pokud potřebuje tišit bolest a ochranu. Otce, pokud potřebuje pomoc při experimentování. Dítě si začíná uvědomovat role v rodině. Kromě interakce s rodiči se prohlubuje i vztah se sourozencem. Dítě pozoruje, jak se jeho sourozenec chová a snaží se ho napodobit. Kontakt s okolím navazuje také prostřednictvím hry. Využívá her lokomočních, exploračně manipulačních či konstrukčních. (Šulová 2019)

Předškolní období je charakteristické hrou, která děti provází ve většině aktivitách (lokomoční, experimentační, senzomotorické, intelektuální, kolektivní). Děti mají potřebu být aktivní, mají potřebu jistoty, zázemí, bezpečí, seberealizace a stability. Frustrace se u nich projevuje, nemohou-li realizovat svou aktivitu, pokud nejsou s vrstevníky nebo nemají dostatečný kontakt s rodiči. Citové prožívání je intenzivní a proměnlivé. Začínají spolupracovat s vrstevníky, soupeřit s nimi i mít pro druhé pochopení. Jedinec ví, co smí a nesmí. Stanovená pravidla často porušují a zjišťují, co se stane, pokud pravidlo poruší. Autoritu respektují a experimentováním s překračováním

pravidel si následně lépe uvědomují stanovené hranice a pravidla. Dospělý se tak stává tím, který by měl dětem vysvětlovat, formovat a korigovat jejich aktivity (např. rozdíl mezi půjčit si a sebrat). Dospělí pomáhají k vytváření pracovních a učebních návyků, které napomáhají ke vztahu k sobě samému a k autoritě ve společenských činnostech. Vytváří se tak základ pro morálně etické cítění člověka. Rodiče svým chováním k sobě ukazují dítěti vztah mezi dvěma osobami. Děti si osvojují nové sociální role, dochází k vývoji sociální kontroly a sociální reaktivity. Vrstevníci a sourozenci se pro děti stávají důležitější. (Šulová 2019, Vágnerová 1999)

Vstupem do školy u dítěte nastává náhlá změna. Na tuto změnu mohou děti reagovat nepřizpůsobením (špatné podřízení se autoritě, nesoustředění se při vyučování či neustálé zasahování do výkladu učitelky). Úspěch dítěte ve škole ovlivňuje postavení dítěte v kolektivu a jeho vztah k sobě samému a k ostatním. Rodiče by měli dítěti pomoci a snažit se tento tlak zmenšit. Podmínkami pro úspěšný začátek školní docházky podle Komenského jsou: dítě si osvojilo znalosti a návyky, které se od něj ve škole očekávají; má rozvinutou aktivní pozornost a dostatečně vyvinuté intelektové schopnosti a je motivováno k soustavnému učení ve škole. Dítě je schopné přiměřeně kontrolovat své city a impulzy (tedy seberegulace). Kontrolování emoční reaktivity a ovládnutí emočních reakcí napomáhá k odolnosti vůči zátěži. Jeho sociální zkušenosti tuto odolnost proti stresové situaci zpevňují. Mělo by být schopné pracovat ve skupině a vzdát se svých potřeb pro zisk skupiny. V tomto období by mělo být schopné podřídit autoritě, řídit se pravidly a být schopné prosociálního chování. Dokáže pochopit normy sociálního chování k hodnotám cílů vlastního jednání. To, jestli normy a hodnoty pochopit a jednat podle nich, závisí na vývoji dítěte. V různých sociálních rolích si osvojuje a uvědomuje sebepojetí a sebehodnocení. Pozitivní sebehodnocení od rodičů v přiměřené míře je pro dítě významné. Rodiče mohou na dítě působit hodnocením prostřednictvím zrcadlení (ukazují mu jeho hodnotu tím, jak si ho váží a podněcují ho) nebo například modelem (rodiče jsou vzorem chování, podle kterého si dítě vytváří sebepojetí a sebehodnocení). (Langmeier a Krejčíková 2006)

Praktická část

Cílem praktické části je vytvořit programy zaměřené na spolupráci mezi rodiči a jejich dětmi. Programy budou zrealizovány na víkendových pobytech organizace Rodinné centrum tudyZnudy. Po jejich uskutečnění popíši jejich průběh a navrhnou případné změny. Pro zjištění, zda jsem naplnila cíl své bakalářské práce, zrealizuji s účastníky polostrukturované rozhovory.

5 Charakteristika programů

5.1 Popis programu – víkendový pobyt 1

Popis programu: Program je vytvořen na víkendový pobyt pořádaný Rodinným centrem tudyZnudy. Z důvodu pořádání letního tábora na téma kouzelnického světa jsou všechny víkendové pobyty pořádané Rodinným centrem tudyZnudy motivované na stejné téma a na sebe navazujícím příběhem. Program, který je vytvořený na víkendový pobyt, je motivován podle potřeb dané instituce, tak abych splnila požadavky pro realizaci programu ze strany instituce a následně zařadila aktivity, které splňují požadavky bakalářské práce.

Rodinné centrum tudyZnudy je organizace zaměřující se na poskytování zajímavého programu dětem, který všestranně rozvíjí jejich nabyté vědomosti a dovednosti. Snaží se vést děti k samostatnosti a zodpovědnosti. Nabídkou zajímavého trávení volného času se snaží o to, aby děti vyrostly bez závislosti (na drogách, automatech či alkoholu) a bez rasismu a xenofobie. Organizace pořádá víkendové pobyty (pro děti nebo pro rodiny), stanové čtrnáctidenní tábory, putovní tábory, pomáhá organizovat programy pro děti a buduje rodinné centrum.

Cíle programu: Program je vytvořen tak, aby rodiče a jejich děti mezi sebou spolupracovali a navzájem si při realizovaných činnostech pomáhali. Realizované činnosti se zaměřují nejen na pohyb a vědomosti, ale také na prostorovou orientaci, sociální stránku, získání nových zkušeností a vytváření nových vzpomínek na čas strávený s rodinou.

Ze zaměření akce lze vytyčit základní cíle:

- Rozvoj kooperace na mezigenerační úrovni
- Rozvoj sociálních vztahů a jejich upevnění v rámci rodiny
- Rozvoj sebezkušenostních a sebereflektivních technik

Příběh k programu: *Ráno jste obdrželi rozhodnutí o přijetí do Bradavic, školy čar a kouzel. Přijali Vás. Vaše rodina, ale nemá dostatek financí (peněz) na pořízení školních pomůcek. Proto jste se rozhodli dojít za Haroldem, který Vám pomůže s hledáním práce a založením trezoru v Hanině bance. Vydělané peníze Vám nikdo neukradne, když budou uloženy v trezoru.*

text Harolda: *„Já jsem Harold a myslím, že peníze si nejlépe vydělat, když budete pomáhat druhým. Ráno budou vyvěšené pomocné práce na nástěnce. Bude to Váš program na následující den.“*

Charakteristika účastníků: Počet účastníků víkendového pobytu je 43 (rodiče s dětmi a děti). Týmy, které se budou skládat z rodičů a jejich dětí a také z dětí, které na víkendovém pobytu rodiče nemají. Věk účastníků je od 2 let do 46 let.

Charakteristika prostředí: Víkendový program se bude realizovat v upravené budově bývalé mateřské školy na okraji obce Uhelná Příbram. Nedaleko v okolí se nachází rybník Altejch a také CHKO Železné hory. Ubytovna má kapacitu 48 lůžek po 2 až 8lůžkových pokojích. Dále se v objektu nachází kuchyně, jídelna, společenská místnost, sprchy a záchodky a velká zahrada.

Pátek 1. den

Odpolední program

Příjezd a ubytování účastníků později odpoledne.

Časová dotace: 2 hodiny

Činnosti: Míčové hry (vybíjená, krvavé koleno apod.). Ukázka a následná realizace vázání uzlů.

Průběh činnosti: Účastníci přijíždí odpoledne do objektu. Ubytují se a následně je přivítáme, uvedeme je do příběhu a následně se budeme učit vázat uzle. Než přijedou všichni účastníci zahrajeme si venku míčové hry.

Motivace: *Harold Vám domluvil na zítra práci u pana Votočky, který se vydává na výpravu, na které pomáhá ostatním se splněním jejich snů a za to dostává zaplacení. Pan Votočka si v týdnu zlomil nohu, když lezl na skálu pro vzácnou květinu. Vy byste mu pomohli a vydali se na výpravu místo něj. Před výpravou se musíme ujistit, že zvládnete uvázat základní uzle. Vázat uzle Vás naučí mistr Nitka.*

Pomůcky: lana, míč, míč na fotbal, míč na volejbal

Cíl: Osvojit si vázání uzlů. Osvojené znalosti využijí účastníci víkendového pobytu na výpravě v sobotu.

Role: Rodič bude napomáhat dítěti/dětem podle pokynů pana Votočky s vázáním uzlů. Společně se v týmu naučí co nejvíce uzlů. Podle pokynů od rodiče se dítě snaží uvázat uzle.

Večerní program

1. Činnost: Rozdělení do týmů

Časová dotace: 10 minut

Průběh činnosti: papírky (po rodinách a následné vylosování rodiny dětmi, které zde své rodiče nemají).

Pomůcky: barevné papírky

Cíl: Rodiny přijmou děti, které zde svou rodinu nemají.

Role: Rodiče a děti se pomocí barevných papírků rozdělí do týmů. Důležité je, aby rodiče přijali děti, které přijdou do jejich rodin a snažili se komunikovat s dětmi při všech aktivitách a vymýšlet strategii pro získání peněz.

2. Činnost: Stavba věže

Časová dotace: 30 minut

Průběh činnost: Každá rodina dostane špagety a pěnové bonbony. Z materiálu se snaží rodina postavit nejvyšší stavbu. Stavba, která bude nejvyšší a přežije zátěžový test, tak vyhrává.

Motivace: *Hančinu banku napadl Zlý černokněžník, který získal Mudrochův kámen pana Falafela. Při vloupání do banky a následném souboji spadla jedna z věží Hančiny banky. Vaším úkolem je, ze stavebního materiálu postavit novou, pevnější věž. Ten, kterého věž bude nejvyšší a vydrží zátěžové testy, vyhrává a dostane za svou práci galeony.*

Pomůcky: špagety, měkké pěnové bonbony, nůž (prkénko)

Cíl: Spolupracovat a komunikovat při stavbě věže. Ponechat dětem zodpovědnost.

Role: Rodiče se při činnosti snaží, aby každý z týmu měl podíl na stavbě věži. Zkusí prvně nechat děti, aby si vymyslely, jak stavbu postaví a případně jim pomůže s dopracováním jejich nápadu. Důležité je, aby při aktivitě spolupracovali nejen rodiče a děti, ale také děti mezi sebou. Rodiče také dohlíží na to, když někdo pracuje s nožem, aby bonbon zmenšil – dbá na bezpečnost.

Sobota 2. den

dopolední program

1. Činnost: Výprava po okolí

Časová dotace: 3 hodiny

Průběh činnosti: Rodiny dostanou ukázkou textu z knížky Harryho Pottera. Šifrou získají instrukce, kam se mají vydat na výpravu (šifra pomocí čísla strany, řádku a počátečního písmena slova). Dostanou mapu a seznam úkolů, které po cestě mohou splnit a dostanou za ně finanční ohodnocení. Plnit daný úkol musí alespoň dva účastníci z týmu a plnění úkolů hlídají rodiče v daném týmu. (úkoly bodově rozděleny za 1, 2 a 5 bodů seznam viz příloha v tabulce)

Motivace: *Vydáváte se na výpravu místo pana Votočky a pomůžete mu splnit všechny úkoly. Pan Votočka Vám je napsal na papír a předal ho vašim rodičům. Než se však vydáte na výpravu, chce pan Votočka zjistit, zda dokážete vyluštit šifru, kterou Vám připravil. Chce se ujistit, že dokážete společně řešit zadané úkoly.*

Pomůcky: přírodniny, buzola, papír s úkoly, mobilní telefon

Cíl: Prohloubit vztahy s členy ve svém týmu. Společně zjistit, jak rozluštit šifru. Prostřednictvím spolupráce a komunikace splnit zadané úkoly.

Role: Rodiče zde vystupují nejen jako kontroloři plnění úkolů, ale také zadané úkoly se svým týmem plní. Komunikují mezi sebou a snaží se společnými silami dané úkoly splnit. Děti mohou být pověřeni hlídáním seznamu úkolů.

2. Činnosti na výpravě (kromě úkolů na seznamu)

Činnost: Hra uzly

Časová dotace: 15 minut

Průběh činnosti: Rodiny přichází k rybáři, kterému pan Votočka pomáhá s vázáním uzlů. Rodiny si vloží tip, kolik uzlů podle nich dokážou uvázat za časový limit 1 minutu. Následně uzly uváží na daný časový limit. Ve vázání se střídají po jednom členovi.

Upřesnění pravidel: Pokud nesplní zvolený tip (kolik uváží uzlů), rodina prohrává. Např. Rodina si zvolí jako tip 10 uzlů, ale uváže pouze 9 uzlů (tím prohrává). Pokud rodina uváže více než je jejich zvolený tip, nedostávají body za uzly navíc a vyhrávají.

Motivace: *V této chvíli využijete znalosti ze věřejšího večerního školení mistra Nitky. Je potřeba ukázat, že máte znalosti na pokračování ve výpravě. Za Vaše znalosti budete odměněni galeony. Rodiny jdou pomoci rybáři s vázáním uzlů. Rybář si je chce prověřit, aby věděl, že jsou jeho pomocníci zkušení.*

Pomůcky: lana, stopky

Cíl: Komunikovat a spolupracovat na vymyšlení strategie. Domluvit se v týmu na tom, kolik uzlů jsou schopni vytvořit.

Role: Rodiče pomohou dětem s uvázáním uzlů a snaží se o organizaci pořadí členů týmů při hře. Společně se domluví, kolik uzlů jsou v týmu schopni uvázat. Rodiče i děti spolu komunikují při vymyšlení strategie a následně se podporují při činnosti.

Program po návratu z cesty (odpolední)

1. Činnost: Běhací piškvorky

Časová dotace: 20–30 minut

Průběh činnosti: Na zemi je vytvořena mřížka (3x3) a každý tým dostane 3 objekty (např. látka červená a modrá, kužele atd.) a cestou k mřížce musí překonat společně (ve dvojici) překážku. Pravidla piškvorek

se nemění (jde o to poskládat 3 po sobě jdoucí předměty své barvy jakýmkoliv směrem), když se v mřížce nachází všechny předměty týmu – pouze se s nimi pohybuje. Z týmu vybíhají dva zástupci (starší + mladší) a musí společně překonat překážku („řeka“ ve které může stát pouze člen bez objektu a přenést hráče s objektem přes „řeku“) a následně doběhnou k mřížce a snaží se umístit objekt týmu do hracího pole tak, aby jejich tým vyhrál. Cesta zpět – mohou běžet přímo do týmu.

Motivace: Rodiny přišly z výpravy a pan Votočka je odmění podle počtu splněných úkolů. Harold našel týmům další práci. Jeho studna je již vyschlá a je potřeba udělat nový vrt. Hra piškvorky představuje vrtání studny. Tým, který ji vyvrtá, jako první získá od Harolda více vody pro plnění další práce na vodovodním potrubí.

Pomůcky: na mřížku (provaz, látku), 6 předmětů pro tým, provaz na ohraničení řeky

Cíl: Domluvit se v týmu na strategii a následně zvolit dvojice, které budou společně při hře spolupracovat.

Role: Rodiče pomohou dětem zvolit strategii a vybrat dvojice, které společně poběží překonat řeku a vyvrtat vrt (umístit piškvorky). Děti i rodiče si pomáhají při vyvrtání studny.

2. Činnost: Procházka po vesnici

Časová dotace: 1-2 hodiny

Průběh činnosti: Za účelem noční hry dostanou rodiny prostor na to, aby si prošly vesnicí.

Pomůcky: žádné (pití, svačina)

Cíl: Společné vnímání a poznávání okolí základny víkendového pobytu.

Role: Rodiče dbají na bezpečnost dětí a společně poznávají okolí ubytovny (vesnici).

3. Činnost: Hra s kelímkem a vodou – Vodní potrubí (doplňková hra)

Časová dotace: 10 minut

Průběh činnosti: Úkolem je dopravit určitý objem vody do kýble; každý účastník má kelímek. Rodiny se postaví do řady. První nabere vodu do kelímku (určené místo s vodou v kyblíku) a přelévá vodu tak, že zvedne ruce a přelije ji za hlavou dalšímu z rodiny (ten se snaží vodu chytnout do kelímku). Poslední z řady běží s vodou na určené místo (zde ji vylije do odměrky) a běží dopředu (kde nabere vodu a stoupne si dopředu). Tímto způsobem potrubí musí tým dopravit vodu na určené místo (vyhrává rodina, která první dopraví určitý objem vody na místo určené – finanční obnos). Rodina, který vyhrál piškvorky – má na hru více vody.

Motivace: *Panu Votočkovi se rozbilo potrubí. Potřebuje, aby rodiny pomocí kelímků přepravili vodu a mohl tak mít připravenou vodu na zalévání zahrady.*

Pomůcky: voda, kelímky, kýbl, odměrky

Cíl: Vytvoření strategie a spolupráce při nalévání dalšímu členu z týmu.

Role: Rodiče i děti jsou si při hře rolemi vyrovnání. Navzájem se snaží podporovat a povzbuzovat.

4. Činnost: Lanové aktivity (doplňková hra)

Časová dotace: 60 minut

Průběh činnosti: V lese připravíme lanové aktivity, které má pod vedením osoba s kurzem na nízké a vysoké lanové aktivity. Rodiče i děti se snaží společně lanovou překážku překovat. Dávají na sebe pozor a dbají instrukcí pověřené osoby.

Pomůcky: lana, karabiny, sedáky, přilby

Cíl: Podpora členů v týmu při fyzicky namáhavé aktivitě. Strávení času s rodiči a dětmi při fyzicky náročné aktivitě a vkládání důvěry do dětí při překonání překážek.

Role: Rodiče i děti se snaží si navzájem pomáhat a komunikovat. Společně tak překonají překážky, které se před nimi objeví. Je vhodné, aby rodič dítěti věřil a nechal ho překonávat překážky (pomáhat dítěti, pokud si samo řekne).

Večerní program

Činnost: Hledání klíče

Časová dotace: 1-2 hodiny

Průběh činnosti: Každý tým musí vyluštit šifru, kde bude napsáno, kde se nachází 1. fotografie (fotka vesnice). Fotka je navede na místo ve vesnici, kde naleznou další fotografii (č. 2). Tak to hra pokračuje až do fotografie číslo 6, která je přivede zpět do objektu víkendového pobytu. Zezadu fotografií bude načrt klíče, podle kterého na časový limit vyrábět klíč z hlíny. Tento klíč jim pomůže k otevření jejich účtu v bance (pokud se výroba klíče neuskuteční večer, přesune se na ráno posledního dne, kdy účastníci odjíždí).

Motivace: Rodiny se vydají na vycházku, na které naleznou klíč k jejich účtu v Hančíně bance. Nebude to však jednoduché, musíte si pozorně všimnout okolí. Jakmile budete mít obrázek klíče, můžete ho vytvořit z hlíny a založit si účet v Hančíně bance.

Pomůcky: hlína/modelína, fotky míst, obálky, šifra

Cíl: Prostřednictvím spolupráce vyluštit šifru a nalézt místa na fotografiích. Orientace v prostoru. Rozvoj jemné motoriky – tvoření klíčů k trezoru v bance.

Role: Rodiče i děti spolu komunikují a luští šifru, která je navede na první místo, kde naleznou fotografii a ta je zavede dál. Společně si připomenou, co vše se na vesnici nachází.

Neděle 3. Den

Dopolední program

Činnost: Modelování klíče (pokud se neuskuteční večer)

Činnost: Reflexe a ukončení

Časová dotace: 15 minut

Průběh činnosti: Každému z dětí je vytvořen účet v Hančině bance. Děti dostanou základní kapitál (podle toho, kolik bodů tým za víkend nastřádal). Tyto informace k účtům dětí uchová bankéř. Následně dětem a rodičům předáme upomínkové listy a odměny (podle nastřádaných bodů). Po vyhodnocení proběhne reflexe. Prostřednictvím otázek: Jak se Vám spolupracovalo s rodiči/s dětmi? Naučili jste se něco nového? Po ukončení se účastníci vydají domů.

Motivace: *Myslel jsem si, že to nezvládnete a nebudete mít dostatek financí na školní pomůcky do školy čar a kouzel. Vy jste to ale zvládli. Teď si u bankéře můžete založit svůj účet v Hanině bance.*

Pomůcky: odměny, upomínkové listy, bankovní účty a bankéř

Cíl: Ohlédnutí se za tím, co účastníci za víkend prožili.

5.1.1 Popis průběhu programu č.1

První den:

Po příjezdu účastníků pobytu jsme se seznámili, ubytovali a následně připravili vše potřebné. Vázání uzlů děti bavilo. Rodiče se snažili dětem nepomáhat, pokud si o pomoc neřekly. Každý uzel jsme s účastníky zkoušeli několikrát a vysvětlovali jsme jim, každou část, aby mohli uzel uvázat. Několikrát se stalo, že děti napomáhaly rodičům a ukazovaly, jak mají postupovat.

Rodiny přijaly děti, které zde neměly rodiče a následně společně stavěly ze špaget a pěnových bonbonů věž. Každá ze čtyř skupin měla jiný postup stavby a jiný přístup k tvoření. Děti ve skupině s tatínkem se snažily stavět podle nápadů otce, mít vše

promyšlené a na začátku aktivity si udělaly náčrt. V ostatních skupinách, které byly vedeny maminkami, měly děti více možností a prostoru. Maminky postupovaly tak, že vyslechly všechny názory a možnosti, poté společně vybraly nejlepší možnost nebo přenechaly vedení u stavby věže dítěti, které bylo průbojné. Ve skupině, kde přenechala maminka vedení průbojnému dítěti, se po chvíli děti ve skupině pohádaly a maminka musela zasáhnout.

Druhý den:

Výpravu do okolí jsme museli kvůli počasí zrušit. Udělali jsme si tedy krátkou procházku do blízkého lesa, kde jsme si zahráli na lupiče. Rodiny dostaly šifru, kterou musely vyluštit a následně se vydaly do blízkého lesa. Po cestě plnily úkoly. Rodiče měli u sebe papír s úkoly, účastníci se plnění úkolů a hlídali, že při jejich plnění nikdo nepodvádí. V lese jsme si zahráli na lupiče. Do banky vtrhl lupič. Nikdo z přítomných však neví, kdo lupičem je. Úkolem tedy je, co nejvíce účastníků odhalit. Odhalí je tím, že jim seberou ocásek z krepového papíru. Pokud ho seberou člověku, který není lupič, nic se nestane a daný účastník si jde pro nový ocásek. Pokud ho seberou lupiči, hra končí.

Hru s uzly jsme realizovali v objektu. Rodiny odhadly správný tip uzlů, kterých jsou za 1 minutu schopni udělat. Piškvorky jsme si s dětmi také zahráli v objektu. Upravili jsme si je a hráli je vždy jen 2 rodiny, abychom se do místnosti vešli. Účastníci se navzájem podporovali a snažili se piškvorky vyhrát. Doplňkové hry jsme nerealizovali z důvodu špatného počasí. Po aktivitách a svačině se šly rodiny projít po vesnici.

Jakmile se rodiny vrátily zpět do objektu, zahráli jsme si společně pár her v klubovně. Hráli jsme hry zaměřené na spolupráci, soustředěnost a komunikaci:

- **Moje nohy, tvoje nohy** – Účastníci stojí v kruhu. Sklopí zrak (díívají se na své nohy). Vyberou si jednoho z účastníků (díívají se na jeho nohy) a následně se mu podívají do očí. Přitom odřikávají: „Moje nohy, tvoje nohy, tvoje oči“. Pokud se jejich pohled střetně vypadávají.
- **Hra na druhého** – Účastníci vytvoří dvojice a následně si jeden z nich sedne a druhý si za něj stoupne. Počet účastníků je lichý. Jeden z účastníků tedy nemá dvojici. Běží dokola a dotkne se něčích zad. Ten, koho se dotkne se snaží lichého chytit, než bude na jeho místě.
- **Společenské hry** – Carcassone, Osadníci, pexeso, Člověče nezlob se apod.

Tyto aktivity jsem zařadila, abych mohla roznést po vesnici fotografie a rodiny se mohly vydat na hledání klíče. Při hledání klíče jsem účastníky pouštěla po skupinách, tak aby se rodiny nemohly potkat v místnosti, kde hledaly první indicii. Aktivita podle mého názoru proběhla bez problému. Rodiny se občas musely vracet, protože šly na špatnou stranu městyse. Já jsem vypomáhala ve skupině, kde byly spíše menší děti. Když jsme se s dětmi vrátili do objektu měly děti holiny plné vody, protože si hrály v kaluži. Po návratu si každá rodina udělala klíč a následně i každý účastník. Večer jsem vyhodnotila rodiny podle toho kolik bodů získaly za činnosti a následně jsem dětem zapsala jejich zisk do banky. Galeony, které získaly na víkendovém pobytu, mohly děti využít na táboře, kde si první den musely nakoupit potřeby do školy.

Den třetí:

V neděli se rodiče rozhodli odjet později, a tak jsme dětem přichystali dopoledne plné her. Vytvořili jsme stanoviště a každý z účastníků si je mohl projít. Například: hod míčkem do kbelíku, uvazování uzlů, chůze s míčkem na lžičce, zapamatování si objektů, střelba z luku či slalom mezi kalužemi a skok přes kaluži.

Celkové shrnutí:

Myslím si, že bych se pro příště měla na program více připravit. – Myslím tím: program mít připravený i na špatné počasí, mít připravený dostatek náhradních (doplňkových) her k tématu, galeony, které děti dostávaly nastříkat barvou pro větší efekt, připravit si kostým pro toho, kdo mluví, pro příště bych možná volila i jinou organizaci, kde program zrealizovat – většinu účastníků jsem znala (bylo pro mě obtížnější před nimi realizovat program).

5.2 Popis programu – víkendový pobyt 2

Popis programu: Program je vytvořen na víkendový pobyt pořádaný Rodinným centrem tudyZnudy. Z důvodu pořádání letního tábora na téma kouzelnického světa jsou všechny víkendové pobyty pořádané Rodinným centrem tudyZnudy motivované na stejné téma a na sebe navazujícím příběhem. Program, který vytvořený na víkendový pobyt je motivován podle potřeb dané instituce, tak aby splnila požadavky pro realizaci programu ze strany instituce a následně zařadila aktivity, které splňují požadavky bakalářské práce.

Cíle programu: Program je vytvořen tak, aby se rodiče a jejich děti poznaly i z jiných stránek. Především výměna rolí rodič/dítě pomůže rodiči uvědomit si, jak na něj dítě nahlíží (rodič tak může přehodnotit své chování). Tým dítěti pomůže k samostatnosti a k zodpovědnosti (například činnost balení batohu na výlet). Činnosti mají především za cíl upevnit vztah mezi členy rodiny, přenechat částečně zodpovědnost dětem a spolupracovat při činnostech (rodič pomáhá, pokud si dítě řekne o pomoc – je to průvodce).

Příběh k programu: *Vitáme Vás na tajném sněmu uchazečů do Hagridova klubu. Do klubu se dostávají jen ti nejlepší studenti z Bodavic. Musíme si Vás řádně prověřit. Dospěli se do tajného klubu již dostali, když jim bylo tolik kolik je Vám teď (stanou se z nich „mentori“). Z tohoto důvodu se pro náš sněm rozdělíme do týmů. Pokud děti zvládnou mít dostatek bodů, tak se do tajného klubu dostanou také. Po celou dobu pobytu platí jedno pravidlo: Jeden ze studentů popletl na hodině lektvarů Lektvar přeměny. Může se stát, že se rodiče změní na děti a děti se změní na rodiče (lektvar působí nanejvýš 2 hodiny).*

Charakteristika účastníků: Víkendového pobytu se účastnilo 43 účastníků (rodiny, děti a dospělí) ve věku od 2 let do 46 let.

Charakteristika prostředí: Víkendový program byl realizován v horské chatě Seibert v Peci pod Sněžkou. Chata se nachází v Krkonošském národním parku v nadmořské výšce 1001 m. n. m. a dohlédneme až na Sněžku. Kapacita ubytování je 56 lůžek ve 23 pokojích. Každý pokoj má vlastní sociální zařízení nebo alespoň umyvadlo. Na každém patře je společné WC a sprchy. Majitelé chaty jsou velice ochotní a rádi nechávají

společenskou místnost otevřenou až do večera. Dále se v objektu nachází parkoviště, kuchyně nebo bar. Na chatě je možnost objednání moravských frgalů. V okolí chaty jsou také rašeliniště, Hnědý vrch či naučná stezka.

Pátek 1. den

Večerní program

Příjezd a ubytování účastníků později odpoledne.

1. Činnost: Úvod do programu (viz příběh k programu)

Časová dotace: 15 minut

Průběh činnosti: Účastníci se další den vydají na výpravu, na které zjistí, jestli jsou schopni stát se členy Hagridova klubu.

Motivace: *Vítáme Vás na tajném sněmu uchazečů do Hagridova klubu. Do klubu se dostávají jen ti nejlepší studenti z Bodavic. Musíme si Vás řádně prověřit. Dospěli se do tajného klubu již dostali, když jim bylo tolik kolik je Vám teď (stanou se z nich „mentori“). Z tohoto důvodu se pro náš sněm rozdělíme do týmů. Pokud děti zvládnou mít dostatek bodů, tak se dostanou do tajného klubu. Po celou dobu pobytu platí jedno pravidlo: Jeden ze studentů popletl na hodině lektvarů lektvar přeměny. Může se stát, že se rodiče změní na děti a děti se změní na rodiče (lektvar působí nanejvýš 2 hodiny).*

Pomůcky: papír se základními informacemi

Cíl: Přivítání účastníků. Zodpovězení případných otázek.

Role: Účastníci zjistí, co je bude čekat na víkendovém pobytu. Rozdělení účastníků na děti a rodiče má napomoci k přenesení zodpovědnosti z rodičů na děti. Rodiče po celou dobu pobytu vystupují jako průvodci, kteří pomáhají dětem k dosažení jejich cíle.

Poznámka: účastníci přijíždí až do 21 hodiny na chatu, z tohoto důvodu jsem pro první večer zařadila činnosti, které jsou nenáročné

2. **Činnost:** Stavby z dřívěk od nanuků, kreslení na kameny, společenské hry, mapy a zpěv.

Časová dotace: 2 hodiny

Průběh činností a role: Rodiče a děti se mohou účastnit činnosti, která je zaujme. Pokud budou rodiče požádáni mohou dítěti pomoci při stavění, kresbě, zpívání nebo si společně zahrát některou ze společenských her. Večer slouží především na seznámení účastníků a k přípravě sobotní výpravy. Během večera zjistíme od účastníků – kdo chce jít na Sněžku na východ slunce a kdo by se chtěl s dětmi vydat na Sněžku po snídani. Účastníci, kteří se chtějí vydat na východ slunce musí dříve vstát a bude pro ně připravena svačina v jídelně. Účastníci, kteří se vydají na výpravu po snídani pojednou na Sněžku lanovkou a následně se vrátí na chalupu pod vrstevnici. Dané informace nám pomohou naplánovat dopravu na parkoviště pod Sněžkou.

Motivace: Dnešní večer využijeme na odpočinek a přípravu na zítřejší výpravu. Za svou aktivitu dostanete body pro Váš tým.

Pomůcky: tavící pistole, dřívka od nanuků, papíry, zpěvníky, hudební nástroje, mapy, pastelky, fixy a temperové barvy, ubrusy, sklenice na vodu, společenské hry

Cíl: Relaxace a seznámení účastníků prostřednictvím aktivit. Naplánování zítřejších výprav.

Sobota 2. den

Dopolední a odpolední program

1. **Činnost:** Výměna rolí

Časová dotace: pod dobu pobytu

Průběh činnosti: Rodiče (děti) se snaží zabalit batohy na výpravu (mají odpovědnost za to, co si s sebou vezmou), pokud budou potřebovat pomoc jsou dětem k dispozici starší děti. Děti (rodiče) vytváří scénky ohledně

správného chování v Krkonošském národním parku, abychom si připomněli, jak se máme chovat na vycházce (nezakládat oheň, nezahazovat papírky, držet se vyznačených cest, neničit rostliny, být tišší).

Motivace: Během snídaně účastníci vypili nepovedený lektvar. Z dětí se stávají rodiče a z rodičů jsou děti. Děti mají za úkol připravit batoh na výpravu. Rodiče mezi tím připraví krátkou scénku na téma: Jak se máme chovat v Krkonošském parku.

Pomůcky: batohy, pomůcky ke scénce, svačiny, pití, pláštěnky, náhradní ponožky, kapesníky a dále vše co budou „rodiče“ považovat na výpravu jako nezbytné

Cíl: Přenesení částečné zodpovědnosti na dítě. Rodiče si vyzkouší aktivitu, kterou by realizovali jejich děti – uvědomí si, jak se mají chovat v Krkonošském národním parku.

Role: Děti mají zodpovědnost za batohy na výpravu. Rodiče si osvojují pravidla chování v národním parku.

Poznámka: Výměna rolí může napomoci k uvědomění si rozdílů mezi rodičem a dítětem. Rodič má větší zodpovědnost a připravuje potřebný materiál na klidný průběh výletu. Poté, co děti zabalí batoh na výlet sejdou zpět do jídelny. Rodiče přehrají scénku a následně vyhodnotíme, jestli děti zabalily vše potřebné. Poté se připravíme na výpravu, dobalíme potřebné věci na výpravu a přemístíme se pod lanovku.

Poznámka: Kdybychom chtěli dětem dát plnou zodpovědnost, nechali bychom účastníky vyjít s batohy, které děti zabalili. Myslím si však, že by účastníkům mohl nějaký předmět na výpravě chybět a následně by z výpravy neměli takový prožitek. Z tohoto důvodu se po činnostech připravíme na výpravu (rodiče dopomohu dětem zabalit věci) a následně se vydáme na cestu.

2. Činnost: Celodenní výprava

Časová dotace: celý den – do večere

Průběh činnosti: Společně se vydáme na Sněžku. Každá skupina obdrží seznam úkolů, které zpřijemní celodenní výlet o další zážitky. Úkoly, které rodina splní následně nahlásí programové vedoucí, které připiše body nejen rodičům, ale také dětem. Jedna skupina se vydá na východ slunce a následně odpoledne prospí, aby dobyla energii. Z chaty musí vyjet brzo ráno na parkoviště, ze kterého se vydají na Sněžku a zpět. Druhá skupina se přiblíží na parkoviště pod Sněžkou, nahoru vyjede lanovou a následně po vrstevnici dojde zpět k chatě. Během cesty se může stát, že se napijí lektvaru přeměnění a znovu si vymění role. Rodiče tak mohou pozorovat, jak je vnímají děti. Předpokládám, že některým dětem se výměna nebude líbit a některé děti se chopí šance a budou se snažit o imitaci rodičů.

Motivace: *Každý člen Hagridova klubu musí zdolat vrchol Sněžky. Při výpravě Vás budou čekat nesnadné překážky, ale věřím, že budete schopni je překonat.*

Pomůcky: vybavené batohy (kapesníky, náhradní oblečení, lékárnička, doklady apod.), seznam úkolů (viz příloha číslo 5), svačina a pití, oblečení na výpravu (pokrývka hlavy, obuv na turistiku, přiměřené oblečení počasí)

Cíl: Poznání okolí základny víkendového pobytu. Vytváření zážitků se svou rodinou.

Role: Rodiče dbají na bezpečnost dětí a společně poznávají okolí chaty. Děti mají zodpovědnost za plnění úkolů.

3. Činnost: Stanoviště

Časová dotace: 30-60 minut

Průběh činnosti: Rodiče jsou před konáním pobytu informováni ohledně vytvoření stanovišť. Každý rodič si přivezl potřebné pomůcky pro jejich stanoviště. Po příchodu a krátkém odpočinku z výpravy se však rodiče a děti znovu napijí lektvaru proměny. Děti si tak převezmou stanoviště

s instrukcemi od rodičů a připraví si je v prostorách chaty. Každé stanoviště dostane číslo a rodiče si vezmou hrací karty.

Pomůcky: podle stanovišť (např. kameny, barvy, kostky, míče, kouzelnické potřeby, balonky)

Cíl: Přenesení zodpovědnosti na děti.

Role: Rodiče se stávají dětmi. Děti se stávají zodpovědnými a snaží se vést dané stanoviště, vysvětlit pravidla a spravedlivě výkon dospělého ohodnotit.

Poznámka: Pokud jsou děti menší, tak jim na stanovišti mohou pomáhat starší děti. Může nastat situace, kdy budou rodiče po výpravě znavení a nebudou schopni účastnit se aktivity. V tomto případě by se nekonala výměna rolí.

Večerní program

1. **Činnost:** Stavby z dřívěk od nanuků, kreslení na kameny, společenské hry, mapy a zpěv.

Časová dotace: 2 hodiny

Průběh činnosti: Večerní program bude mít stejnou náplň jako program z pátečního večera. Důvodem je především to, aby si účastníci dopřáli odpočinek po celodenním výletě. Pokud budou děti nebo rodiče chtít mohou se jít projít po okolí nebo si jít ven hrát se psi.

Neděle 3. den

Víkendový pobyt končí obědem. Účastníci mají prostor se po snídani zabalit a následně ve volném čase je naplánovaná procházka se psy po naučné stezce. Někteří účastníci mohou z víkendového pobytu odjet již po snídani. Z tohoto důvodu bude víkendový pobyt ukončen po snídani, kdy účastníkům rozdáme upomínkové listy a vyhlásíme výsledky.

5.2.1 Popis průběhu programu č. 2

Den první

Účastníky jsme po příjezdu přivítali, uvedli je do programu a následně jim zodpověděli na jejich otázky. Přesto, že jsme rodiče a děti rozdělili do oddělených týmů, spolupracovaly mezi sebou. První večer, kdy za svou činnost dostával každý člen daného týmu bod, si děti i rodiče navzájem pomáhali. Společně kreslili, malovali nebo vybarvovali obrázky, stavěli stavby, hráli společenské hry či se snažili vyznat v mapě. Prostřednictvím tohoto večera se účastníci seznamovali. Všimla jsem si, že u stavby z tyček od nanuků, byli především děti a tatínci. Tatínci se snažili dětem radit, jak mohou stavbu zlepšit, a nakonec společně postavili hrad.

Den druhý

Ráno jsme s dětmi zrealizovali balení batohů. Menším dětem se snažili pomoci s balením starší děti. Děti povětšinou sbalily na cestu hračky, knížku, pití, pláštěnku, kapesníky a následně starší přidaly i mapu a doklady. Rodiče dětem zahráli scénky ohledně správného chování v Krkonošském národním parku. Obě dvě skupiny se podpořily a rodiče měli radost z dětí, že nezapomněly na důležité věci na výpravu. Poté jsme se šli připravit na výpravu. Role se vyměnily, aby děti neřídily auto.

Na výpravě se rodiče snažili s dětmi plnit zadané úkoly. Děti měly zodpovědnost a dohlížely si sami na plnění úkolů. Úkoly často neplnily jen děti, ale i rodiče spolupracovali na jejich plnění. Po svačině se účastníci napili lektvaru a znovu se vyměnili role. Reakce na výměnu mě zarazila. Některé děti stagnovaly, nechtěly být rodiči. Jiné děti se chopily své role a snažily se být dospělým. Rodiče využili výměnu rolí k tomu, aby děti nemyslely na to, že jdou do kopce. Rodiče se snažili být dětmi a začali imitovat své děti a jejich mluvu. Děti, které se chopily role, se snažily napodobit své rodiče. Jeden z chlapců začal na vyvýšeném chodníku křičet, že se bojí výšky a ať ho někdo chytí za ruku. Jeho maminka se bojí výšek. Někteří rodiče kouří, a tak byli pokáráni svými dětmi. Děti je pokáraly a cigarety jim zabavily. Myslím si, že vzhledem k tomu, jak nás děti vnímají a jak my vnímáme je, mohl být pro rodiče překvapující.

Po výpravě si účastníci odpočinuli. Dali si večeři, hráli si venku se psy, šli se projít po okolí nebo si sednout ven před chatu. Po odpočinku jsme zrealizovali stanoviště. Rodiče svá stanoviště přenechali svým dětem a znovu si vyměnili role. S přípravou stanovišť si navzájem pomohli. Děti měly radost ze zodpovědnosti, která jim byla dána a těšily se, až některý z rodičů na dané stanoviště přijde. Stanoviště se vydařila. Děti si po absolvování stanovišť rodiči prošly i ostatní stanoviště. Jedna z maminek při plnění stanovišť trpěla, ale i přes bolest nohou z túry se snažila, co nejvíce stanovišť projít.

Stanoviště: kouzelný koutek, překonání překážkové dráhy, hlavolamy se sirkami, malování na kamínek, házení na tyč, házení kostkami, nafukování balonků a pexeso.

Večerní program jsme strávili stejně jako minulý večer. Účastníkům se odpočinek po dlouhé túře zamlouval, a tak si užívali společně stráveného času s dětmi a ostatními kamarády. Účastníci se mohli jít na večer projít kousek od chaty se psy.

Třetí den

Po snídani jsme víkendový pobyt vyhodnotili a předali památeční listy. Někteří z účastníků odjížděli již před obědem, proto jsme víkendový pobyt ukončili již po snídani. Rodiny se sbalily a mohly se vydat na krátkou procházku po naučné stezce. Děti si venku hrály se psy nebo pomáhaly rodičům vše zabalit.

Celkové shrnutí:

Program se vyvedl. Pro příště bych upomínkové listy nadepsala před víkendovým pobytem – ušetřím čas na víkendovém pobytu. Napadá mě možná upravit aktivity na večer na druhý den (účastníci byli unavení, ale možná by bylo lepší do programu zařadit například – soutěžní večer poskládaný jak z aktivit na přemýšlení, tak na pohyb apod. – rodiny by zde mohli spolupracovat).

6 Metodologie

6.1 Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsem zvolila především z toho důvodu, abych mohla zjistit, zda vytvořené programy splnily stanovený cíl. K rozhovorům jsem si vytvořila 13 položek zaměřených na realizovanou spolupráci mezi generacemi.

Rozhovory jsem realizovala se 7 rodiči na programu prvním a s 6 rodiči na programu druhém. Rozhovor jsem uskutečnila vždy po ukončení programu v místnosti či venku. Přizpůsobila jsem se rodičům. Rozhovor trval vždy okolo 15 až 20 minut.

7 Výsledky šetření

7.1 Analýza odpovědí – program č. 1

Polostrukturovaný rozhovor jsem realizovala s respondenty starými přibližně okolo 40 let a jejich dětmi, které se pobytu účastnily ve věku od 2,5 do 12 let.

Respondenti program obecně hodnotí jako zajímavý, propracovaný, promyšlený. Jeden z respondentů uvedl: „Vzhledem k velkému věkovému rozpětí není jednoduché vymyslet program, který by vyhovoval úplně všem. Navíc neprálo počasí. Myslím si ale, že byl zvolený vhodně, menší děti s dopomocí zvládaly úkoly také a některé úkoly byly naopak pro starší velmi jednoduché. Činnosti byly vyvážené, aby bavily všechny.“ Konkrétně pro jejich dítě či děti program hodnotí pozitivně (spokojení, líbila se jim spolupráce mezi generacemi, nadšené z aktivit či pohyb a zábava), ale také uvádí, že pro menší děti byla obtížnější nedělní stanoviště a jeden respondent uvádí, že jeho dítě mělo příliš volného času. Konkrétně pro sebe program hodnotí tak, že jsou rádi za strávený čas s dětmi i s ostatními rodiči. Jeden z respondentů uvádí, že mu chybělo větší závěrečné vyhodnocení, které si představovala slavnostněji.

Ohledně spolupráce s dětmi respondenti ve většině uvádí, že se jim spolupracovalo dobře. Například jeden z respondentů uvedl: „Velmi pěkně. Bylo to poprvé, co jsme byli jako tým proti ostatním a soutěžili. Děti se zabraly do her společně se mnou.“ Jako

pozitiva spolupráce mezi generace vnímají především prohlubování vztahu mezi rodičem a dítětem, předávání vzájemných zkušeností, být k dětem trpělivý, vzájemné obohacování a důvěru. Jako negativa spolupráce mezi generacemi vnímají přecitlivělost dítěte, úzkostnou snahu rodičů, postrkování dětí k lepším výsledkům a poučování rodičem.

Respondenti uvádí, že jim vyhovuje spolupráce s dětmi i s rodiči. Především se jim líbí, že během těchto programů se setkávají ostatními rodiči a společně si užívají trávení volného času. Na turistických výpravách či při logických úkolech by respondenti spolupracovali raději se svými vrstevníky. Přesto rádi spolupracují se svými dětmi a byli by rádi, pokud by mohli být u příštího programu zapojeni do vymýšlení a přípravy víkendové hry. Respondenti během programu zjistili o svém dítěti, že se stává samostatnější, je v kolektivu více trpělivý, snaží se prosazovat ve skupině, ve skupině vrstevníků jsou více aktivní a je schopné zvládnout více než si rodič myslí.

7.2 Analýza odpovědí – program č. 2

Polostrukturovaný rozhovor jsem realizovala s respondenty starými přibližně okolo 40 let a jejich děti, které se pobytu účastnily ve věku od 7 do 16 let.

Obecně respondenti program hodnotí jako zajímavý, nápaditý, nachystaný i všestranný. Konkrétně hodnotí program pro své dítě jako dostatek pohybu na čerstvém vzduchu, dobrovolný, pomáhající vytvořit pevnější vztah mezi dětmi a rodiči a vytvářející nové vzpomínky na společně strávený čas. Respondent například uvádí: „*Kluci se už moc těšili a maminka taky, jelikož si od nás celý víkend odpočimula. Kluci rádi tráví čas se svými kamarády. Těší se nejen na ně, ale také na psi, které jedna maminka často na víkendovky bere s sebou. Myslím si, že nás víkendový pobyt více stmelil a snad budu mít dobrý vztah s kluky i až budou starší.*“ Hodnocení programu pro respondenty je především následovné: setkání s přáteli, vytvoření nových vzpomínek na společně strávený čas, pohyb na čerstvém vzduchu a uvědomění si, že s dětmi nemohou mluvit jako by byly malé.

Spolupráce respondentů s dětmi probíhala vyváženě. Do některých aktivit museli rodiče děti přemlouvat (zjišťovali proč danou aktivitu nechtějí vyzkoušet). Jiní respondenti uvádí, že s dětmi konflikty neměli a spolupracovalo se jim dobře. Jako pozitivní u spolupráce mezi generacemi vnímají především to, že mohou dítě

povzbuzovat, předávat si své zkušenosti i být spíše pozorovatelem, který případně do aktivity zasáhne. Respondentům přijde negativní na spolupráci mezi vrstevníky především to, že dítě nechce občas spolupracovat nebo to že, v chování dítěte vidí často dospělého jim blízkého (matku, otce). Během programu respondenti spolupracují raději se svými dětmi a užívají si společnost i ostatních rodičů. S dospělými by raději spolupracovali například v odpočinkových aktivitách nebo v aktivitách, kde se člověk musí rychleji rozhodnout.

Rodiče prostřednictvím programu zjistili o svém dítěti, že potřebuje podporu rodičů, dokážou překvapit svými výkony, jsou nabití energií a dokážou se starat o své rodiče. Děti se podle nich naučily více zapojovat do společných aktivit a že není někdy tolik času na společné aktivity. Výměnu rolí vnímají respondenti jako zdařilou, která rodičům ukázala, jak se v některých situacích chovají oni samotní. Děti často napodobovaly své rodiče nebo se spíše aktivit nechtěly účastnit.

7.3 Návrhy úprav

Návrhy úprav vytvářím především z toho důvodu, že na prvním programu kvůli deštivému počasí nebylo možné zrealizovat celodenní výpravu. Kvůli špatnému počasí tedy vznikl časový prostor, na který jsem neměla připravené aktivity. V druhém programu mi přišlo, že časovým prostorem, který by bylo adekvátní vylepšit by byly večery. Přesto, že rodičům vyhovovalo si po turistických výletech odpočinout, bylo by možné tento odpočinek zaplnit ještě jinými aktivitami než společenskými hrami, stavěním ze dřevěk a dalšími nabízenými aktivitami.

Program č. 1

Tyto aktivity je možné využít místo odpoledního výletu či během deštivého počasí.

Doplňkové hry

1. Činnost: Přenes vodu

Časová dotace: 15 minut

Průběh činnosti: Na gumičku (kruhový provázek) naváží tolik provázků, kolik je v jejich týmu členů. Poté mají za úkol napínáním a povolováním vzít do gumičky (kruhového

provázku) dřevěnou kostku či kyblík s vodou ve, kterém jsou díry a přemístit ji/jej na určené místo. Tímto způsobem se můžete pokusit postavit komín. (účastníci mohou překonávat překážkovou dráhu)

Pomůcky: gumičky, kruh z provázku, kostky, kyblíky s vodou (dřevě), provázek

Cíl: Spoluprací a komunikací společně překonají danou dráhu a donesou kyblík či kostky na určené místo.

Role: Rodiče se snaží přenechat roli hlavního vedoucího dětem. Snaží se tedy o přenechání zodpovědnosti a jen v případě nutnosti zasahují.

2. Činnost: Zlato – trpaslík v dole

Časová dotace: odpoledne/dopoledne

Průběh činnosti:

První část: Prvně se skupiny musí rozmyslet a vložit základní kapitál a nakoupit si vlaječky na obsazení dolů („dolem“ je myšlen vytyčený prostor v lese nebo v budově pokoj). Nanejvýš může mít každá skupina obsazený 1-3 doly (podle toho, zda je to v lese nebo v budově).

Druhá část: Skupiny se rozutečou do svých dolů – zde umístí vlaječky, tak aby bylo jasné, koho daný důl je (důl je toho, kdo si ho jako první obsadí). V dole si může každá skupina sebrat všechno zlato a následně ho donášet do banky.

Třetí část: Cesta do banky – probíhá přes vyznačený prostor. Zlato mohou přenášet jen dvě osoby z týmu. Cestou musí dávat pozor na zlé skřety – ti jim mohou zlato sebrat. Jakmile je skřeti chytí, musí jim předat všechno své zlato.

Čtvrtá část: Uschování zlata v bance. Účastníci uschovají zlato v bance a následně si mohou koupit nový důl (donesou vlajku z jejich stávajícího dolu a koupí si nový).

Pátá část: Zlato následně po ukončení aktivity dolování zlata musí převést do banky v Londýně (Hanina banka). Z papírových trubek si musí za určitý čas vytvořit povoz, který bude jezdit po menších papírových trubicích (do povozu musí zabudovat prostor, kam dají své zlato v kelímkách – tak aby nespadlo). Během převozu na ně mohou zaútočit skřeti (musí se rychle chytit za ruce a začít zpívat píseň – tím je odlákají).

Ukončení: Ta skupina, která zlato doveze jako první vyhrává. Aktivitu ukončujeme převedením peněz do banky (tedy návštěvou banky v Londýně).

Pozn.: V pokoji je zlato schované na zemi. Do dolů může přijít zlatá žíla a znovu rozmístit zlaté valouny. Během činnosti dbáme na bezpečnost. Nesmíme opomenout přípravu a vytvořit zlaté valouny.

Pomůcky: zlato – obarvené kameny, provázek, vlajky, papírové trubky a trubičky, kelímky, kostýmy (bankéř, skřeti), potřeby pro bankéře – kasu apod.

Cíl: Spolupráce během překážek, které účastníky během aktivity potkají. Skupina se musí domluvit, jak si rozdělí role během aktivit, jak postaví povoz na převoz zlata, jakou zvolí strategii apod.

Role: Rodiče a děti spolu spolupracují a během aktivit se rodiče snaží nechat iniciativu na dětem a přijímat jejich názory a nápady.

3. Činnost: Co si myslí? – hra na věštbu

Časová dotace: 15-30 minut

Průběh činnosti: Připravíme si nějaká témata, které budou v dané skupině aktuální. Cílem je, aby se hráči snažili odpovědět na otázku tak, jak nejspíše odpoví většina členů jeho skupiny. Například: roční období, barva trička, sport, druh ovoce, den v týdnu, stát, křestní jméno, hudební styl apod. Prostřednictvím této hry se mohou členové v dané skupině lépe poznat. Aktivitu vyhodnocujeme po 1-3 otázkách a členové si své odpovědi zaznamenávají a zapisují si body.

Pomůcky: papírky, tužky, připravené okruhy, pomůcky k atmosféře (svíčky, hudba apod.)

Cíl: Cílem aktivity je podpořit vztahy ve skupině a zjistit, co mají členové raději/proč dali danou odpověď.

Program č. 2

Aktivita na večer

1. Činnost: Poslové světla

Časová dotace: 10 minut

Průběh činnosti: Každý člen si vezme svíčku, kterou se snaží uchránit před ostatními. Účastníci se snaží druhému týmu zhasnout svíčky – může se jen foukat a vyhrává ten tým, který druhému zhasne všechny svíčky.

Pozn.: Aktivitu můžeme hrát i tak, že svíčky mohou znovu zapalovat svým členům v týmu a musíme dbát na bezpečnost. Během činnosti by měl tým spolupracovat tak, aby se domlouvali potichu.

Pomůcky: svíčky, oheň

Cíl: Cílem je dávat pozor na ostatní kolem sebe, spolupracovat v týmu podle pravidel k zhasnutí všech svíček.

2. Činnost: Slovní hry

Časová dotace: 10–40 minut (podle počtu aktivit)

Průběh činnosti:

První aktivita: Skupiny se snaží vymyslet co nejvíce slov na dané písmeno. Podle počtu slov vyhrává daný tým (slova můžeme omezit kritériem – sloveso, přídavné jméno apod.).

Druhá aktivita: Vytvoření hadu ze slov. Vytvořit podstatná jména na 5 písmen tak, aby se zvolené písmeno posouvalo v pozici (kořen, sklad atd.)

Třetí aktivita: Připravíme si text (text z části knihy Harryho Pottera a vynecháme zde některá slova). Úkolem hráčů je vynechaná slova doplnit. (Pozn.: můžeme hodnotit, jak vtipný text daná skupiny vytvořila)

Čtvrtá aktivita: Posílání telegramů – úkolem je vytvořit krátký telegram o 6 slovech na zvolené písmeno, které vystihne zprávu, kterou chceme poslat. Příklady témat: Kyklop

napadl studenty ve škole během večere. Kentauři své území rozšiřují do zakletého údolí. Obchod s hůlkami nabízí poloviční cenu za hůlku, pokud přinesete kouzelné koláčky.

Pomůcky: tužky a papíry

Cíl: Cílem aktivity je spolupracovat při slovních hrách a snažit se společně splnit cíl dané aktivity.

Diskuze a závěr

Bakalářská práce se zabývá vytvořením programů zaměřených na kooperaci v mezigeneračním prostředí. Teoretická část práce pojednává o volném čase, jeho funkcích a jeho využití, o kooperaci, komunikaci a rodině. Na získané poznatky jsem následně navázala praktickou částí práce, ve které jsem vymyslela a zrealizovala zmíněné programy. Pro ověření, zda bylo dosaženo cíle jsem vytvořila a zrealizovala polostrukturované rozhovory se 7 a 6 rodiči, které mi napomohli zjistit zpětnou vazbu na zrealizované programy. V praktické části jsem neopomněla popsat průběh programů a následné návrhy na úpravu ke zlepšení.

Z analýzy rozhovorů vyplývá, že rodiče většinou programy obecně hodnotili pozitivně. Jedním z důvodů mohlo být, že skupina rodičů a lektorů se znají delší dobu a mají k sobě důvěru. Je zřejmé, že programy, které jsem zrealizovala, mají části, na kterých je potřebné pro příště ještě zapracovat (jak uvádím v návrhách úprav). Realizování polostrukturovaných rozhovorů bylo náročné a bylo těžké si na jejich zrealizování najít čas. Přestože z polostrukturovaných rozhovorů získám podle mého názoru hodnotnější data, možná by pro příště bylo vhodnější vytvořit dotazníky, které by rodiče vyplnili v pohodlí domova po ukončení víkendových pobytů.

Na základě realizovaných polostrukturovaných rozhovorů jsem o prvním zrealizovaném programu zjistila, že respondenti hodnotí program obecně jako zajímavý, propracovaný a promyšlený. Konkrétně hodnotí program rodiče pro jejich dítě či děti pozitivně (jsou spokojeni, líbila se jim spolupráce mezi generacemi a jsou nadšené z aktivit), ale také uvádí, že pro menší děti byly obtížnější nedělní stanoviště. Respondenti byli rádi za strávený čas s dětmi i s ostatními rodiči. Rodičům se s dětmi spolupracovalo dobře a jako pozitiva mezigenerační spolupráce vnímají především prohlubování vztahu mezi rodičem a dítětem, předávání vzájemných zkušeností, učit se být trpělivý, vzájemné obohacování a důvěru. Jako negativa mezigenerační spolupráce vnímají přecitlivělost dítěte, úzkostnou snahu rodičů postrkovat děti k lepším výsledkům a poučování dítěte rodičem. Rodičům vyhovuje spolupráce s dětmi a líbí se jim to, že mohou během této spolupráce trávit volný čas i s ostatními rodinami. Spolupráci s vrstevníky by rodiče uvítali při logických úkolech nebo na turistických výpravách. Rodiče během programu zjistili o svém dítěti/o svých dětech, že se stávají samostatnější, snaží se prosazovat ve

skupině, jsou více aktivní ve skupině vrstevníků a jsou schopné zvládnout více než si rodič myslí. Pro příští realizaci programu by se rodiče chtěli více zapojit do jeho přípravy.

Během přípravy druhého programu jsem zakomponovala prosbu rodičů a zaslala jim žádost o to, aby si každý rodič připravil jedno stanoviště, ve kterém by chtěl dětem něco předat (zatloukání hřebíku, válení těsta, malba na kameny apod.). Z polostrukturovaných rozhovorů jsem o druhém programu zjistila, že respondenti hodnotili program obecně jako zajímavý, nápaditý, nachystaný a všestranný. Konkrétně hodnotí program pro své dítě/děti jako dobrovolný, dostatečný pohyb na čerstvém vzduchu, pomáhající vytvořit pevnější vztah mezi dítětem/děti a rodiči a vytvářející nové vzpomínky na společně strávený čas. Pro rodiče byl program hodnocen následovně: setkání s přáteli, vytvoření nových vzpomínek na společně strávený čas, pohyb na čerstvém vzduchu a uvědomění si, že s dětmi nemohou mluvit jako by byly malé. Spolupráce rodičů a dětí byla vyvážená. Některým rodičům se spolupracovalo s dětmi/dítětem bez problémů, jiní své ratolesti museli přemlouvat k aktivitě. Jako pozitiva spolupráce v mezigeneračním prostředí vnímají respondenti povzbuzování dítěte/děti, předávání zkušeností a to, být spíše pozorovatelem, který případně do aktivity zasáhne. Negativní na mezigenerační spolupráci vnímají respondenti to, že dítě/děti nechtějí občas spolupracovat a to, že v chování dítěte vidí často jim blízkého dospělého (matku, otce). Rodiče spolupracují během programu raději se svými dětmi a své vrstevníky vnímají jako podporu při aktivitách. Se svými vrstevníky by raději spolupracovali během odpočinku nebo v situacích, ve kterých se musí jedinec rychle rozhodnout. Rodiče o svých dětech během programu zjistili, že potřebují podporu rodičů, dokážou překvapit svými výkony, jsou nabití energií a dokážou se starat o své rodiče. Podle respondentů se děti naučily více zapojovat do společných aktivit. Výměnu rolí vnímají respondenti jako zdařilou, která rodičům ukázala, jak se v některých situacích chovají oni samotní. K výměně rolí, která měla ozvláštnit druhý program bych chtěla dodat, že mne překvapilo, jak ji některé děti pojaly. Využívala jsem ji především ve chvílích, kdy byla dětem předána zodpovědnost. Většinu rodičů překvapilo to, jak je jejich děti vnímají.

Závěrem bych chtěla zmínit, že mě samotnou tvorba programů posunula v práci volnočasového pedagoga. Každá zkušenost s tvorbou a realizováním programu nejen pro děti, ale také pro dospělé mi pomůže v budoucí práci s přípravou efektivních, zajímavých a zábavných programů.

Seznam literatury

1. ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
2. ČÁP, Jan. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-85866-15-3.
3. DEVITO, Joseph A., Základy mezilidské komunikace: 6. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0.
4. ERNEKER, Jaroslav. Základy komunikace: studijní text. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2004. ISBN 80-86708-02-0.
5. HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
6. HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
7. HORVÁTHOVÁ, Petra. Týmy a týmová spolupráce. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-390-4.
8. JEDLIČKA, Richard, KOŤA, Jaroslav, SLAVÍK Jan. Pedagogická psychologie pro učitele: Psychologie ve výchově a vzdělávání. Praha: Grada, 2018. ISBN 987-80-271-0586-1.
9. KNOTOVÁ, Dana. Pedagogické dimenze volného času. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9
10. KOLIBOVÁ, Helena. Sociální politika 2: [studijní materiály pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Opava: Optys, 2008. ISBN 978-80-85819-67-0.
11. LACA, Slavomír. Výchova – rodina – hodnoty. Brno: Institut mezioborových studií, 2013. ISBN 978-80-87182-32-1.
12. LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.
13. MALACH, Josef. Teorie a metodika výchovy. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-374-9. Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Praha: Nakladatelský dům OP, 1997. ISBN 80-85841-37-14.
14. MIŠÍKOVÁ, Jaroslava. Základy sociologie rodiny. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-291-2.

15. NOVOTNÁ, Lenka, HŘÍCHOVÁ, Miloslava, MIŇHOVÁ, Jana a Katedra psychologie. Vývojová psychologie. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-281-0.
16. PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
17. PLAMÍNEK, Jiří. Týmová spolupráce a hodnocení lidí. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2796-7.
18. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
19. SLEPIČKOVÁ, Irena. Sport a volný čas. Praha: Karolinum, 2000. s. 20. ISBN 80-246-0044-7.
20. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Komunikace mezi rodičem a dítětem: styly a techniky komunikace, komunikace rodiče ve vztahu k dítěti, vývojová období dítěte, komunikace v náročných situacích. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2698-4.
21. ŠULOVÁ, Lenka. Raný psychický vývoj dítěte. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4479-0.
22. VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-803-4.
23. VÁŽANSKÝ, Mojmír, SMÉKAL, Vladimír. Základy pedagogiky volného času. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.
24. VESELÁ, Renata. Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86432-93-9.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 1	56
Příloha č. 2 - záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 2.....	63
Příloha č. 3 – podklad k polostrukturovaným rozhovorům	71
Příloha č. 4 – úkoly k programu č. 1.....	73
Příloha č. 5 – seznam úkolů na celodenní výlet (program č. 2).....	74

Přílohy

Příloha č. 1 – záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 1

Respondent č. 1	45 let, Střední škola, otec
Respondent č. 2	41 let, Vysoká škola (bakalářský obor), matka
Respondent č. 3	46 let, Vysoká škola (bakalářský obor), matka
Respondent č. 4	36 let, Vysoká škola (bakalářský obor), matka
Respondent č. 5	45 let, Vysoká škola (bakalářský obor), matka
Respondent č. 6	42 let, Střední škola s maturitou, matka
Respondent č. 7	31 let, Vysoká odborná škola, matka

Tabulka 1: věk, vzdělání a pohlaví respondentů (program č. 1)

Respondent č. 1	12 let
Respondent č. 2	10 let
Respondent č. 3	10 let
Respondent č. 4	6 let, 4 roky, 4 roky
Respondent č. 5	12 let
Respondent č. 6	8 let a 12 let
Respondent č. 7	2,5 let a 5 let

Tabulka 2: věk dětí/dítěte respondentů (program č.1)

Respondent č. 1	<p>Obecně: Program se mi líbil.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Můj syn si program užil a byl jsem rád, že nebyl často na mobilu.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Jsem rád, že jsem se svým synem mohl strávit čas a zahrát si zajímavé hry.</p>
Respondent č. 2	<p>Obecně: Program byl zajímavý.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Příliš mnoho volného času.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Fajn.</p>
Respondent č. 3	<p>Obecně: Program byl velmi dobře připraven a propracován, navzdory špatnému počasí se děti dobře bavily, program byl vhodný pro mladší i starší děti, získaly nové zkušenosti a vyzkoušely si svou zdatnost. Program byl pro všechny srozumitelný</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Dcera byla spokojená. Bylo fajn, že pracují společně napříč věkovými kategoriemi. Učí se spoluprací ve skupině.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Dobře jsem se bavila a zkusila si nové věci.</p>
Respondent č. 4	<p>Obecně: Moc hezky vymyšlené a určené pro všechny děti.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Děti byly nadšené. Myslela jsem si, jestli na takové aktivity nebudou ještě malý, ale zapojily se úžasně.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Poučné, naučné a úžasné.</p>
Respondent č. 5	<p>Obecně: Byl velmi dobře připraven. Měl hlavu a patu.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Dítě bylo nadmíru spokojeno (vůbec nepotřeboval mobilní telefon). Celý víkend mu rychle utekla a ani nechtěl jet domů.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Ráda jsem se setkala s ostatními rodiči a zapojila jsem se do všech částí programu.</p>
Respondent č. 6	<p>Obecně: Velmi efektivní</p> <p>Konkrétně pro vaše dítě: Líbily se jim vytvořené úkoly, nové výzvy, živé a kreativní soutěže, pohyb a zábava mezi ostatními dětmi.</p>

	<p>Konkrétně pro Vás: Děti zde měli dostatek pohybu, zábavy, zajímavých aktivit, které rozvíjejí jak jejich kreativitu, tak i logické myšlení.</p>
Respondent č. 7	<p>Obecně: Vzhledem k velkému věkovému rozpětí není jednoduché vymyslet program, který by vyhovoval úplně všem. Navíc nepřálo počasí. Myslím ale, že byl zvolený vhodně, menší děti s dopomocí zvládly úkoly také, některé byly naopak pro starší velmi jednoduché. Činnosti byly vyvážené, aby bavily všechny.</p> <p>Konkrétně pro vaše dítě: Pro naše děti byl velmi zajímavý nedělní program, kdy byly vytvořeny stanoviště s úkoly. Obecně mají problém zapojit se do hromadné činnosti, i proto jsme začali jezdit na takovéto akce, takže sobotní hromadná organizovaná činnost pro ně byla obtížnější na zapojení.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Mě velmi zaujala páteční šifra, jelikož tuto aktivitu neznám a hromadný úkol stavění věže. Chybělo mi větší závěrečné vyhodnocení sbíraných peněz a vyhlášení vítězného týmu víkendu, představovala bych si to více slavnostně.</p>

Tabulka 3: hodnocení programu respondenty obecně, konkrétně pro děti respondentů a pro respondenty (program č. 1)

Respondent č. 1	Syn byl aktivní a líbilo se nám tam. Práce vedoucích byla výborná.
Respondent č. 2	Spolupracovalo se mi dobře, jelikož jsme na spolupráci zvyklí u domu.
Respondent č. 3	Dobře. Jsme zvyklé pohybovat se v přírodě i ve větší skupině různě starých dětí a rodičů.
Respondent č. 4	Velmi pěkně. Bylo to poprvé, co jsme byli jako tým, proti ostatním a soutěžili. Děti se zabraly do her společně se mnou.
Respondent č. 5	Spolupracovalo se mi dobře, jelikož jsme zvyklí spolu spolupracovat. Vzájemně jsme se doplňovali a moje dítě získalo další dovednosti.

Respondent č. 6	Velmi dobře, protože jsme fungovali, jako tým. Jsem toho názoru, že rodič může být dobrým vzorem pro své děti, pokud ukáže trochu odhodlanosti, akčnosti i kreativity při sportovních i tvořivých aktivitách.
Respondent č. 7	Vzhledem k nízkému věku a povaze našich dětí pro mě nebylo vždy jednoduché je namotivovat k zapojení do činností a stávalo se, že se do činnosti vůbec nezapojily. Toto však nebylo z důvodu špatně zvolených aktivit nebo motivace, spíše kvůli povaze našich dětí.

Tabulka 4: hodnocení spolupráce respondentů s dětmi (program č. 1)

Respondent č. 1	Prohlubování vztahu mezi dítětem a rodičem a jejich rozvoj dovedností a motoriky.
Respondent č. 2	Předávání vzájemných zkušeností. Myslím si, že je to nejlepší získávání zkušeností do života.
Respondent č. 3	Pro dítě je poučné vidět rodiče v akci mimo domov. Navíc se rodič nestará jen o své dítě, ale i ostatní děti. Děti se spoléhají nejen na své rodiče, ale i na jiné dospělé, a naopak se učí větší samostatnosti, když nemá svého rodiče jen pro sebe. Mezigenerační spolupráce je pro rodinu velmi důležitá.
Respondent č. 4	Děti se učily ode mě. Snažila jsem se být trpělivá a ukázat, jak je třeba k plnění aktivity přistupovat a být jim vzorem. Zároveň jsem se snažila zakomponovat do her jejich myšlenky a doporučení.
Respondent č. 5	Je důležité pro správný vývoj našeho dítěte, aby bylo pozitivně ovlivněno i jinými osobami než svými rodiči a příbuznými. To tento víkend plně splnil, jelikož musel spolupracovat i s ostatními dětmi, ale komunikoval i s jinými dospělými osobami.
Respondent č. 6	Výhodou je, že se známe. Víme, jak ten druhý přistupuje k zadaným úkolům nebo k soutěžím a tvorbě.

	Navíc se můžeme navzájem obohacovat svým přístupem, pokud je kladný nebo se povzbuzovat.
Respondent č. 7	Dospělý kvůli dětem často dělá věci, které by normálně nedělal, jen aby dítě namotivoval a zapojil do činnosti. Naopak dítě bere při spolupráci rodiče jako partáka a podle mého názoru tím posiluje důvěru v rodiče.

Tabulka 5: pozitiva spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 1)

Respondent č. 1	Přecitlivělost dítěte u aktivit (potřeba vyhrát). Úzkostná snaha rodičů – dohledu nad dítětem.
Respondent č. 2	Žádné nevnímám
Respondent č. 3	Nevýhody jsem nevnímala.
Respondent č. 4	Napadá mě jen jedna nevýhoda a to taková, že rodiče mají tendence neustále děti postrkovat, aby byly nejlepší a podávaly nejlepší výsledky.
Respondent č. 5	Žádné, jelikož tu byli všichni fajn lidičky.
Respondent č. 6	Někdy je nevýhodou právě přítomnost rodiče, protože dítě spoléhá na pomoc matky či otce. Pokud rodič není přítomen, dítě více zapojuje svůj mozek, je kreativnější, spoléhá se na sebe nebo víc komunikuje, vytváří a řešení hledá spolu se svými vrstevníky.
Respondent č. 7	Rodič má tendenci vychovávat a poučovat i při hře, což může dítě odradit od aktivity. Naopak dítě s rodičem zkouší, co může a neplní vše, jak má.

Tabulka 6: negativa spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 1)

Respondent č. 1	Vyhovuje mi spolupráce jak s dětmi, tak s rodiči. Hry i výlety si společně užíváme. Pobyt nám dává možnost potkat nové lidi.
Respondent č. 2	Nevím.
Respondent č. 3	Vyhovuje mi, že se na podobných pobytech setkáváme s lidmi, které už známe, ale zároveň setkáváme nové. Učíme se vzájemné toleranci.
Respondent č. 4	S dětmi. Nejdříve se snažím dítě motivovat, pak řeknu, ať mi ukáže, jak by úkol plnil on (popř. bych ho třeba trochu nasměrovala). Přijde mi zajímavé objevovat, jak mé děti reagují v různých aktivitách.
Respondent č. 5	Spolupracuji, jak s rodiči, tak s dětmi při hrách ráda. Nejvíce se mi líbila domluva na hraní společenských her, vzájemná spolupráce při jednotlivých částech programu – například stavba věže ze špaget a bonbonů.
Respondent č. 6	Přednost dávám především komunikaci, možnosti vyslovit názor a vzájemnému doplňování při dané aktivitě ať s rodiči nebo dětmi.
Respondent č. 7	Neupřednostňuji ani jedno, myslím, že jsou důležité oba způsoby a doplňují se.

Tabulka 7: upřednostněná spolupráce respondentů (s rodiči, s dětmi) (program č. 1)

Respondent č. 1	Spíše na turistických výpravách a při poznávání krajiny.
Respondent č. 2	Pracuji raději s dětmi. Ráda je učím nové.
Respondent č. 3	Nedokážu odpovědět. Baví mě spolupráce s dětmi i mými vrstevníky. Pomáháme si a vzájemně se poznáváme.
Respondent č. 4	Při přípravě her a jejich realizace (např. stavba věže)
Respondent č. 5	Všude, kde se chci schovat. Děti jsou tak soutěživé a hecují Vás, jak to super zvládnete (jsem si připadala, že já jsem dítě a dítě je rodič) – soutěže venku.
Respondent č. 6	Při logických úkolech bych raději spolupracovala s vrstevníky, z nedostatku trpělivosti.

Respondent č. 7	K programu mě napadá zapojení všech rodičů do některé aktivity pro děti. Například, aby každý rodič vymyslel jeden úkol, měl své stanoviště a podobně. Nebo vymyslet celo víkendovou hru a každý rodič by měl na starosti dílčí úkoly, za které by se sbíraly body a na konci by proběhlo vyhodnocení.
-----------------	--

Tabulka 8: činnosti, ve kterých by respondenti upřednostnili spolupráci s vrstevníky (program č. 1)

Respondent č. 1	Stává se samostatnější. Musí se rozhodovat, co udělat při výpravě jako první – naučit se plánovat.
Respondent č. 2	V kolektivu je více trpělivý.
Respondent č. 3	Snaží se více prosazovat ve skupině. Pokouší se je vést. Ještě se musí naučit tolerovat názory ostatních a vůli většiny.
Respondent č. 4	Děti se rádi zapojují do aktivit, když jsou dobře namotivováni a mají kolem sebe jiné děti, které se nestydí a také se zapojí a těší se.
Respondent č. 5	Že toho zvládne víc, než jsem si myslela a jeho výdrž je neskutečná, a to i trpělivost
Respondent č. 6	Z mých předešlých zkušeností a po víkendovém pobytu jsem zjistila, že mé děti jsou mezi svými vrstevníky více aktivní, působí zde přirozená a zdravá soutěživost, podpora instruktorů a dobré naladění.
Respondent č. 7	Někdy mě v dobrém překvapily svými nápady a názory.

Tabulka 9: zjištěné informace respondenty o jejich dítěte/dětech během aktivit (program č. 1)

Příloha č. 2 - záznam polostrukturovaných rozhovorů k programu č. 2

Respondent č. 1	37 let, Střední škola s maturitou, matka
Respondent č. 2	45 let, Vysoká škola (bakalářský obor), matka
Respondent č. 3	48 let, Vysoká škola (magisterský obor), otec
Respondent č. 4	45 let, Vysoká škola bakalářský obor), otec
Respondent č. 5	42 let, Střední škola s výučním listem, matka
Respondent č. 6	39 let, Střední škola s maturitou, otec

Tabulka 10: věk, vzdělání a pohlaví respondentů (program č. 2)

Respondent č. 1	8 let, 10 let (dcera a syn)
Respondent č. 2	12 let (syn)
Respondent č. 3	8 let, 13 let (dcery)
Respondent č. 4	7 let, 12 let (synové)
Respondent č. 5	9 let, 14 let (synové)
Respondent č. 6	17 let a 16 let (dcery)

Tabulka 11: věk dětí/ dítěte respondentů (program č. 2)

Respondent č. 1	<p>Obecně: Program se mi hodně líbil</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Pro děti to bylo spousta pohybu na čerstvém vzduchu, vrstevníků, her, komunikace a zábavy. Užily si to.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Mě se líbilo setkání s přáteli, perfektně vytvořený herní a soutěžní program, kreativita nejen pro děti a mnoho pohybu na čerstvém, horském vzduchu. Navíc ještě vyšlo počasí.</p>
-----------------	--

Respondent č. 2	<p>Obecně: Program byl nápaditý a zajímavý. Každý z naší rodiny si v něm našel část, která se mu líbila nejvíc.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Syn si to užíval. Byl se svými kamarády, a přitom i s rodiči. Pobývali jsme díky dobrému počasí hodně venku, ale i navečer jsme měli pro celou rodinu činnost zajištěnu. Bylo i příjemné, že nás nikdo do žádné aktivity nenutil, vše bylo dobrovolné.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Po delší době jsem se střetl s kamarády a jejich rodinami. Popovídali si. Děti se bavily. Celkově jsem moc spokojená.</p>
Respondent č. 3	<p>Obecně: Bavil mě i holky</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Holky jsou společenské a setkaly se s kamarády, já jsem se zase družil s ostatními rodiči. Víkendový pobyt jim pomohl vytvořit si pevnější vztah mezi sebou i se mnou. Mají nové zážitky, na které teď mohou vzpomínat.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Vyrazil jsem s děvčaty na hory, které mám rád. Poznávaly se mnou zase něco nového. Společnost byla vynikající.</p>
Respondent č. 4	<p>Obecně: Nebylo mu co vytknout, přijeli jsme a vše bylo pro nás i ostatní nachystané</p> <p>Konkrétně pro Vaše děti: Kluci se už moc těšili a maminka taky, jelikož si od nás celý víkend odpočinula. Kluci rádi tráví čas se svými kamarády. Těší se nejen na ně, ale také na psi, které jedna maminka často na víkendovky bere s sebou. Myslím si, že nás víkendový pobyt více stmelil a snad budu mít dobrý vztah s kluky i až budou starší.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Už jsem se dlouho těšil, že si vyrazíme se syny samotní a užijeme si klučící zábavu</p>
Respondent č. 5	<p>Obecně: Všestranný, obsáhl celou sestavu osazenstva, každý se mohl dobrovolně a rád zapojit.</p> <p>Konkrétně pro Vaše dítě: Byly připravené aktivity jak pro menší, tak starší děti, ale i pro nás rodiče. Myslím si, že děti byly</p>

	<p>ve svém živlu. Kluci se při aktivitách snažili spolupracovat nejen se mnou, ale i s ostatními. Pokud potřebovali, přišli za mnou a já jim pomohla. Klukům nedělalo problém při některých aktivitách převzít zodpovědnost a já jsem se musela zdržet toho, abych je vedla.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Měla jsem radost, že se děti baví a já tu mám kamarády, které jsem dlouho neviděla.</p>
Respondent č. 6	<p>Obecně: Nemohu mu nic vytknout.</p> <p>Konkrétně pro vaše dítě/děti: Naše dvě dcery už jsou starší 15 let, přesto se do programu zapojovaly. Občas jim i mě dělalo problém spolupracovat, přece jen už budou za chvíli dospělé a mají na vše svůj názor.</p> <p>Konkrétně pro Vás: Já jsem spíš celé dění pozoroval, byl jsem poradním orgánem a styčným stanovištěm. Uvědomil jsem si, že už opravdu nemůžu s děvčaty mluvit jako by byly malé. Musím jim být oporou, a pokud budou potřebovat, tak jim pomoci s jejich problémem.</p>

Tabulka 12: hodnocení programu respondenty obecně, konkrétně pro děti respondentů a pro respondenty (program č. 2)

Respondent č. 1	Jak v čem. Jedno dítě je spíše kreativní, druhé sportovně zaměřené. Záleží tedy, o jakou aktivitu se jednalo.
Respondent č. 2	Náš syn je soutěživý, tatínek taky, spolupráce s nimi je vždy fajn. Neměli jsme žádné konflikty, spolupracovalo se nám dobře.
Respondent č. 3	Mladší dcera šla do každé hry po hlavě. Starší dcera už trochu zvažovala, kde se projeví naplno, kde bude trochu zdrženlivější – puberťáčka.
Respondent č. 4	Některé činnosti se klukům nechtěly dělat, ale bylo zajímavé s nimi mluvit a vyzkoušet si i věci, které jsme nikdy nedělali – např. velké stavby z dřívěk a tavné pistole.
Respondent č. 5	Mladší syn je ještě tutin, který je šťastný, že se mu někdo věnuje. Starší je pubescent, který už nechce tolik dávat najevo, že ho něco baví.

Respondent č. 6	Samozřejmě i ve svém věku jsem soutěživý. Zapojoval jsem se u různých skupin podle potřeby. Spolupracoval jsem tedy nejen s našimi děvčaty.
-----------------	---

Tabulka 13: hodnocení spolupráce respondentů s dětmi (program č. 2)

Respondent č. 1	Jako rodič mohu dítě povzbuzovat a doplňovat svými zkušenostmi, ono mě zase svou dětskou fantazií, kreativitou, nápadem. Je u toho legrace, ale chápu, jak máme jiné vidění různých věcí.
Respondent č. 2	V některých aktivitách jsem byla spíše pozorovatel a s obdivem jsem sledovala moje kluky, jak se od sebe vzájemně učí. Taky měli upřímnou radost ze svých výtvorů.
Respondent č. 3	Mám moje holky moc rád, tak s nimi dělám skoro vše, co je baví. Povídám si raději s mými vrstevníky.
Respondent č. 4	Na některé aktivity jsme se rozdělili na rodiče a děti, bylo dobrý si proti nim zasoutěžit.
Respondent č. 5	Klukům se se mnou spolupracovalo dobře, jak jinak. Mě s nimi taky. Mám je ráda a ráda s nimi trávím čas, když je ke všemu naplněn tolik rozmanitým programem, nemáte čas se nudit a celý víkend nám tak rychle utekl.
Respondent č. 6	Jak jsem již řekl, spolupracovalo se mě dobře. Byl jsem vrchní radil.

Tabulka 14: pozitiva spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 2)

Respondent č. 1	Vnímám, že občas dítě nechce spolupracovat s dospělým, kvůli odlišnosti názoru na danou situaci. Pokud se jedná o starší dítě, občas chce spíš pracovat se svým vrstevníkem než s rodičem. Záleží na tom, jaká se při té aktivitě vytvoří atmosféra.
Respondent č. 2	Vždy je, co se učit. Samozřejmě více se učí naše děti od nás, ale občas je napadne řešení situace, na které jsme již zapomněli.
Respondent č. 3	Výměna rolí byla vyhlášena během víkendu několikrát, ale nejvíce nás bavila při túře na Sněžku. Mladší dcerka se do své

	role vyloženě vcítla a bavila nás všechny celou dobu svou urputností se postavit do role maminky. Jak já v ní viděl bývalou manželku. Ne vždy mě bylo do smíchu.
Respondent č. 4	Mám dva kluky a je přirozené, že ne vždy spolu chtějí spolupracovat. Byl jsem moc rád, když jsem jim byl rádcem a pomocníkem.
Respondent č. 5	Stále se od sebe něco učíme, když spolu nebudeme spolupracovat, tak o moc přijdeme. Jsem ráda, že tento program byl zaměřen na spolupráci mezi rodiči a dětmi.
Respondent č. 6	No, já se snažím pomoci, ale někdy ty moje děti neslyší, jak jim dobře radím.

Tabulka 15: negativa spolupráce mezi generacemi vnímaná respondenty (program č. 2)

Respondent č. 1	Já dávám přednost tomu, jakou aktivitu si dítě vybere, co ho na tom baví, jestli má nějaké nápady, které chce se mnou probrat. Poté já si k tomu řeknu, co by se líbilo mě a můžeme spolupracovat.
Respondent č. 2	Snažíme se vždy využít co nejvíce z programu, který je pro nás připraven. Přijde nám škoda něco vynechat, nejen proto, že nás aktivity baví, ale i proto, že si s tím musel dát někdo velkou práci, aby pro nás tak nápaditý program připravil.
Respondent č. 3	Při stavbě z dřívěk jsem byl rád nápomocen děvčatům, na túře jsem si užíval společnost ostatních rodičů, večerní velká hra, kdy děti měly pro nás dospělé připravené soutěže, byla opravdu velká zábava.
Respondent č. 4	Nejsem úplně vyhraněný pro rozdělování dětí podle věku či pohlaví. Tady se mě vždy líbí, že se snaží děti mixnout napříč věkem i pohlavím a zároveň se snaží občas dát od sebe sourozence, aby si od sebe odpočinuly.
Respondent č. 5	Máme dva syny, každý je jinak starý. Je přirozené, že v určitých situacích vyhledává starší syn společnost svých vrstevníků. Ten mladší s ním chce být a v tu chvíli jej otravuje. Pak nastává naše chvíle rodičů uspořádat jejich aktivity, aby se oba zabavili.

Respondent č. 6	Někdy volím činnosti já, někdy žena, někdy děti. Je to různé. Kdo se první chopí žezla, ten rozhoduje. Když rozhodne, stejně není jisté, že se daná aktivita uskuteční. Vůdce musí vždy nadchnout ostatní členy rodiny.
-----------------	---

Tabulka 16: upřednostněná spolupráce respondentů (s rodiči, s dětmi) (program č. 2)

Respondent č. 1	S dospělými bych raději spolupracovala v aktivitách, kde se musí člověk rychle a pevně rozhodnout.
Respondent č. 2	Když jsem unavenější, tak mě moji vrstevníci nechají odpočívat, kdežto náš syn mě dobije baterky, abych s ním dál spolupracovala. Raději spolupracuji se synem než s vrstevníky. Přece jen si chceme užít společný víkend v přírodě.
Respondent č. 3	Večer u karet, když už děvčata spala, tak s ostatními tatínky.
Respondent č. 4	Tam, kde se s ostatními dospěláky vrhneme do odpočinku a pozorujeme naše děti z dálky.
Respondent č. 5	V aktivitách, kde se tzv. povezu. Nebudu muset být moc tou aktivní, ale spíš pasivní hráč.
Respondent č. 6	Tam, kde je třeba rychlost, rozhodnost, kde se uplatní zkušenosti starších.

Tabulka 17: činnosti, ve kterých by respondenti upřednostnili spolupráci se svými vrstevníky (program č. 2)

Respondent č. 1	Stále potřebuji podporu svých rodičů, ale v některých aktivitách dokáží velmi překvapit. Například fyzickou zdatností nebo vymyšlením možností a zajímavých nápadů.
Respondent č. 2	Opět jsem se přesvědčila, že děti jsou úžasná stvoření a pokud to i v budoucnu půjde, rádi zase na podobnou akci pojedeme.
Respondent č. 3	Starší dcera potřebuje ode mě více podpořit, aby si zvedla svoje sebevědomí. Mladší je zlatíčko, které jemně potřebuje usměrňovat.
Respondent č. 4	Že se jejich baterky dobíjejí mnohem rychleji než moje. Taky mě překvapili, jak se starali o nás rodiče, když jsem si vyměnili role.

Respondent č. 5	Naše děti známe dosti dobře, ale vždy nás dokážou překvapit. Líbilo se nám jejich celo víkendové zapojení. Měly tolik vyžití, že neměly čas na lumpárny. A mě i manželovi daly prostor, abychom si našli chvílku i sami pro sebe.
Respondent č. 6	Že to jsou nejbáječnější děvčata na světě. Jako doposud. Na túře se o nás rodiče starala vzorně. Hlídala pitný režim, svačinky, jestli jsme ještě schopni pokračovat v pochodu apod.

Tabulka 18: zjištěné informace respondenty o jejich dítěti/dětech během programu (program č. 2)

Respondent č. 1	Více se zapojovat do společných aktivit. Je to prospěšné pro obě strany, a navíc je to zábava.
Respondent č. 2	Jen bylo vidět, jak je citlivý, když jsem byla na túře již unavená, že by mě nenechal sežrat medvědy, ale počkal by se mnou, nebo spíš by šel semnou pomaleji.
Respondent č. 3	Asi bych to řekla takhle „Táto poslouchej, poslouchej, pofoukej, pohlad’ a buď tu pro nás.“
Respondent č. 4	Někdy se mi zdá, že mě kluci neposlouchají, ale tady jsem se přesvědčil, že to tak není. Co jim říkám, se do nich ukládá jako do houbiček a mě to udělá velkou radost, když se to pak dostane na povrch.
Respondent č. 5	V běžném životě někdy není tolik času, ale činnosti, které jsme o víkendu spolu dělaly, nás bavily. Kluci o nich mluvili. Líbil se jim nápad s výměnou rolí. Bylo by dobré si to udržet i do běžného života. Udělat si dva dny v týdnu na např. hraní deskových her.
Respondent č. 6	Že se nemám přeceňovat, ani podceňovat. Že se mám o koho opřít a nemusí to zrovna být má milovaná žena.

Tabulka 19: co nového se naučilo dítě/děti respondenta (program č. 2)

Respondent č. 1	Výměna rolí mi ukázala, že naše děti chtějí být stále dětmi. Že rády spoléhají na nás dospělé a velmi rády nám přenechají zodpovědnost. Té mladší se to dokonce vůbec nelíbilo, že by měla simulovat dospělého.
Respondent č. 2	Výměna rolí mě velmi pobavila. I mého manžela. Syn nám nahazoval naše hlášky, my zase jemu ty jeho. Jako např. že mě bolí nožičky, že se bojím jít po lávce, že se mě chce čůrat, mám hlad. Syn sebral tatínkovi pivo (naštěstí nealkoholické, upozorňoval ho ať neodmlouvá). Byla to opravdu zábava
Respondent č. 3	Byla to výborně vymyšlená hra na celý víkend. Nikdo jsme netušili, kdy k výměně dojde. Byla to zábava
Respondent č. 4	Bavilo nás to všechny tři. Kluci si užívali, že mě můžou kárat a já je musím poslouchat. Některé své příkazy dokázali dotáhnout do dokonalosti. Opravdu mě pobavili.
Respondent č. 5	Výměna rolí byl sladká třešnička na dortu programu. Naši chlapci se jí plně zhostili. Hned nám začali říkat křestními jmény, sebrali nám cigarety, zapalovače, peníze. A už to jelo. Bavili jsme touto výměnou celou naši skupinu, s kterou jsme vyrazili na túru. Jen jsem musela konstatovat, že jsme nějaká zvláštní rodinka, jelikož místo maminky máme dva tatínky. Ještě jednou smekám, před tou obrovskou prací, která za takto perfektně připraveným víkendem je.
Respondent č. 6	Děvčata se toho zhostila, jak nejlépe mohla. My jsme jim to nekazili, a tak jsme se zapojili celá rodina. Nejvíce je bavilo nám zabavit telefony a peněženky. Pak ona byla ta, která rozhodovala, kde budou zastávky, kde si může dát svačinku.

Tabulka 20: vnímání výměny rolí respondentem (program č. 2)

Příloha č. 3 – podklad k polostrukturovaným rozhovorům

Pohled rodičů na program zaměřený na spolupráci mezi rodiči a jejich dítětem/děťmi

Vážení rodiče,

jmenuji se Kristýna Shánělová a jsem studentkou 2. ročníku oboru Pedagogika volného času na Technické univerzitě.

Ve své bakalářské práci se zabývám spoluprací rodičů a dětí, proto se na Vás obracím s prosbou o sdělení Vašich zkušeností a názorů ohledně programu víkendového pobytu Rodinného centra tudyZnudy. Vaše odpovědi jsou zcela anonymní a pomohou nám při zlepšování péče o děti.

Otázky zaměřené na charakteristiku respondentů

Kolik je Vám let?

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Jaký je Váš vztah k dítěti?

Otázky zaměřené na dítě/děti respondentů

Jak staré je vaše dítě/děti, které se s Vámi účastnily programu?

Otázky zaměřené na názor respondentů ohledně realizovaných aktivit

Jak byste hodnotil/a vytvořený program?

- Obecně:
- Konkrétně pro Vaše dítě/děti:
- Konkrétně pro Vás:

Jak se Vám spolupracovalo při aktivitách s Vaším/Vašimi dítětem/děťmi?
(odpovězte a zdůvodněte proč)

Jaké vnímáte výhody spolupráce při aktivitách mezi generacemi (spolupráce mezi rodičem a dítětem)? (odpovězte a zdůvodněte proč)

Jaké vnímáte nevýhody spolupráce při aktivitách mezi generacemi (spolupráce mezi dítětem a rodičem)? (odpovězte a zdůvodněte proč)

Jakému způsobu spolupráce (s vrstevníky, s dítětem/děťmi) dáváte přednost vy jako rodič? (odpovězte a zdůvodněte proč)

Při jakých aktivitách byste raději spolupracovali s vrstevníky (s dospělými)?
(odpovězte a zdůvodněte proč)

Zjistili jste prostřednictvím spolupráce něco o svém dítěti/svých dětech?
(odpovězte a zdůvodněte proč)

Doplňné otázky k programu č. 2

Naučilo Vás Vaše dítě něco nového – případně co? (odpovězte a zdůvodněte proč)

Jak vnímáte výměnu rolí při některých aktivitách (rodič se stal dítětem a děti se staly rodiči)? (odpovězte a zdůvodněte proč)

Příloha č. 4 – úkoly k programu č. 1

Úkoly: 1b.	
1.	Zazpívejte si oblíbenou píseň rodiče ve Vašem týmu
2.	Zaznamenejte tři zvířata, které na své výpravě potkáte
3.	Alespoň dva zástupci z Vašeho týmu vylezou opatrně na strom – rodič může pomoci
4.	Udělejte mandalu z přírodnin (vyfoťte ji)
5.	Střeďte se každý 5x do stromu (stanovte si vzdálenost podle věku)
6.	Nauč se z paměti jeden jazykolam a řekni ho 5x (pokud jsi borec 10x) – Královna Klára na klavír hrála. Prorok Prokop poklop prokop. Drbu vrbu. Barva larva. Kotě v bytě hbitě motá nitě.
Úkoly: 2b.	
1.	Jdi na boso část výpravy. (alespoň dva z týmu)
2.	Vyprávějte si společně pohádku /příběh (střídejte se ve vyprávění po větě/částech)
3.	Najděte tři přírodniny, které neznáte a zkuste jim vymyslet jméno.
4.	Zjistěte, kdo z Vašeho týmu má nejmenší ruce.
5.	Obejmi ve dvojici strom.
6.	Vypijte každý alespoň 0,5 l vody.
Úkoly: 5b.	
1.	Zjistěte něco z dětství nejstaršího člena v týmu
2.	Bobřík mlčení (5 minut)
3.	Určete souřadnice základny (místa, kde přespáváme)
4.	Po celou dobu výpravy nesmíte říct: „ne“ a „nevím“.

Tabulka 21: úkoly k programu č. 1

Příloha č. 5 – seznam úkolů na celodenní výlet (program č. 2)

Hagridův klub		
<p><i>Chceš-li být členem Hagridova klubu, musíš být šikovný, statečný, čestný a odvážný. Splň na své výpravě úkoly a dokaž, že jsi hoden být členem Hagridova klubu.</i></p>		
<p>PŘESNOST <i>Ten, kdo má dobrou mušku se může přidat do klubu. Najdi si strom a zkus se do něj alespoň 5x trefit.</i></p>	<p>HUDBA <i>Jen ten, kdo umí píseň zazpívat je opravdový člen. Zeptej se rodičů na jejich oblíbenou píseň a společně si ji zazpívejte.</i></p>	<p>TMA <i>Ten, kdo věří svým blízkým se může přidat do Hagridova klubu. Rodiče zavřete oči a nechte se vést. Následně se s dítětem/děťmi vystřídejte.</i></p>
<p>ROVNOVÁHA <i>Zvládneš chodit rovně a udržet rovnováhu? Najdi dřívko, dej si ho na hlavu a ujdí s ním kus cesty. Pozor ať ti nepadne!</i></p>	<p>VODA <i>Ten, kdo je pečlivý a je schopný přenést kapku vody má zlaté srdce. Naber si vodu do dlaní a jdi s ní 10 kroků.</i></p>	<p>STAVITELSTVÍ <i>Dokážete postavit věžičku? Vezmete kameny a společně s rodiči postavte věžičku. Čím více kamenů, tím lépe.</i></p>
<p>ČISTOTA <i>Správný člen Hagridova klubu dbá na čistotu přírody. Dávej pozor na odpadky kolem sebe.</i></p>	<p>ZVÍŘÁTKA A ROSTLINY <i>Zkuste během cesty poznat alespoň 5 zvířátek a 10 rostlin. Pokud je s rodiči nepoznáte, zkuste jim vymyslet jméno.</i></p>	<p>SKÁKEJ <i>Jen ten, kdo je schopný část cesty skákat jen po jedné noze se může stát členem Hagridova klubu.</i></p>
<p>POSLOUCHEJ <i>Zeptej se rodiče na příběh z dětství? Zkus zjistit, v čem se liší a podobá od tvého dětství.</i></p>	<p>VYPRÁVĚJ <i>Povyprávěj svým rodičům o nejradostnějším zážitku. Nezapomeň si ho pořádně rozmyslet.</i></p>	<p>MYSL <i>Chytni svého člena rodiny zezadu za ramena, zavři oči a zkus popsát, co asi vidí.</i></p>

Tabulka 22: Úkoly k programu č. 2